

VILNIAUS UNIVERSITETO MEDICINOS FAKULTETO
VISUOMENĖS SVEIKATOS INSTITUTAS

Eglė Paukštytė

MAGISTRO DARBAS

**PANEVĖŽIO MIESTO IR RAJONO 5-8 KLASIŲ MOKINIŲ ŽINIOS APIE NAMINIŲ
GYVŪNŲ IR KAMBARINIŲ AUGALŲ ĮTAKĄ VAIKŲ SAVIJAUTAI IR SVEIKATAI**

The knowledge about the impact of the pets and the houseplants on children's wellbeing and health
of the schoolchildren from the Panevezys town and the region

Leidžiama ginti _____
Visuomenės sveikatos
instituto direktorius
Prof.dr. (HP) R. Stukas

_____
(parašas)

Eglė Paukštytė _____
(parašas)

Darbo vadovas _____
Prof. dr. G. Šurkienė (parašas)

Darbo įteikimo data _____
Registracijos Nr. _____

TURINYS

1. Santrauka.....	3
2. Summary.....	5
3. Santrumpos.....	7
4. Įvadas.....	8
5. Literatūros apžvalga.....	9
5.1. Lietuvos mokinių psichikos sveikata.....	9
5.2. Naminių gyvūnų charakteristika.....	11
5.3. Gyvūnų terapija.....	12
5.4. Naminių gyvūnų laikymo reglamentavimas.....	15
5.5. Kambarinių augalų charakteristika.....	16
5.6. Vaikų sveikatos žinių poreikis.....	18
5.7. Moksliniai tyrimai apie gyvūnų ir augalų įtaką vaikų savijautai ir sveikatai.....	19
6. Tyrimo metodika.....	23
7. Tyrimo rezultatai.....	24
7.1. Respondentų charakteristika.....	24
7.2. Naminių gyvūnų ir kambarinių augalų paplitimas vaikų namuose bei vaikų elgesys su naminiu gyvūnu.....	25
7.2.1. Naminių gyvūnų paplitimas mokinių šeimose.....	25
7.2.2. Mokinių elgesys su naminiu gyvūnu.....	31
7.2.3. Kambarinių augalų paplitimas mokinių šeimose.....	39
7.3. Naminių gyvūnų įtaka vaikų savijautai ir sveikatai.....	42
7.4. Vaikų žinios apie naminių gyvūnų įtaką jų sveikatai ir savijautai pagal vaikų lytį ir amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą.....	53
7.5. Vaikų žinios apie kambarinių augalų įtaką jų sveikatai ir savijautai pagal vaikų lytį ir amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą.....	60
8. Rezultatų aptarimas.....	70
9. Išvados.....	74
10. Rekomendacijos.....	75
11. Literatūros sąrašas.....	76
12. Priedai.....	82

1. SANTRAUKA

Tyrimai rodo, kad naminiai gyvūnai mažina vaikų streso lygį, gerina savijautą, didina laimingumo jausmą, tačiau neatsargus elgesys su gyvūnu gali prišaukti bėdą: sukelti traumas, sužeisti, užkrėsti ligomis. Augalai naudingi gydymui, ligų prevencijai, aplinkos oro kokybės gerinimui, atsipalaidavimui, bet iš kitos pusės jie taip pat gali sukelti ir alergines reakcijas [14, 45].

Tikslas – įvertinti mokinių žinias apie naminių gyvūnų ir kambarinių augalų įtaką vaikų savijautai bei sveikatai. **Uždaviniai:** 1. Nustatyti naminių gyvūnų ir kambarinių augalų paplitimą vaikų namuose bei vaikų elgesį su naminiu gyvūnu. 2. Įvertinti naminių gyvūnų įtaką vaikų savijautai ir sveikatai. 3. Įvertinti vaikų žinias apie naminių gyvūnų įtaką jų sveikatai ir savijautai pagal vaikų lytį ir amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą. 4. Įvertinti vaikų žinias apie kambarinių augalų įtaką jų sveikatai ir savijautai pagal vaikų lytį ir amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą.

Metodika. 2016m. gruodžio - 2017m. vasario mėn. Panevėžio m. ir rajono mokyklų mokiniai apklausti anoniminės anketinės apklausos metodu. Atrankos vienetas klasė. Apklausti reikėjo 704 mokinius. Išdalinta 1100 anoniminių anketų. Iš jų sugrįžo 1000 tinkamų analizei. Statistinei kategorinių duomenų analizei naudotas Pirsono χ^2 testas. Kai tikėtinų reikšmių buvo mažiau nei 5, taikytas Fisherio tikslusis metodas. Rizikos ir apsauginiams veiksniams įvertinti skaičiuotas šansų santykis (OR), jo reikšmingumas vertintas pagal 95 proc. pasikliautinius intervalus bei p reikšmę. Statistinei analizei atlikti naudota *IBM SPSS Statistics 21* ir *WinPepi* statistiniai paketai. Pasirinktas statistinis reikšmingumo lygmuo $\alpha = 0,05$. Skirtumai laikyti statistiškai reikšmingais, kai $p < 0,05$.

Rezultatai. 75,7 proc. vaikų (95 proc. PI [72,9 – 78,3]) turi naminį gyvūną. Naminio gyvūno laikymas namuose priklauso nuo lyties ir amžiaus. Dažniausiai laikomas šuniukas - 53,3 proc. (95 proc. PI [49,7 – 56,8]) arba kačiukas - 22,9 proc. (95 proc. PI [20,1 – 25,9]). 87 proc. vaikų augina namuose kambarinius augalus. Kambarinių augalų auginimas priklauso nuo lyties ir gyvenamosios vietos. 78,2 proc. augina kambarines gėles. 52,1 proc. mokinių nežino, kokią įtaką sveikatai daro naminiai gyvūnai ir 64,4 proc. - kambariniai augalai. 55,1 proc. respondentų žino, kad kambariniai augalai gali sukelti alergiją. Daugiau mergaitės – 63,4 proc. nei berniukai – 46,6 proc. ($p < 0,05$).

Išvados. 1. Didžioji dalis mokinių turi naminį gyvūną. Naminių gyvūnų paplitimas apklaustųjų šeimose skiriasi pagal mokinių lytį, klasę, gyvenamąją vietą. Daugiausia vaikų augina šunį arba katę. Nustatytos sąsajos tarp gyvūno turėjimo ir mokinių lyties bei amžiaus. Dauguma apklaustųjų augina kambarines gėles. Kambarinių augalų auginimas susijęs su mokinių lytimi, klase,

gyvenamąją vietą. 2. Vaikų elgesys su naminiu gyvūnu iš dalies rizikingas: vaikai su jais miega, juos bučiuoja, leidžia gyvūnams èsti iš savo lèkštès, glosto svetimus gyvūnus. Mokinių rizikingas elgesys su gyvūnu susijæs su lytimi, klase, gyvenamąją vietą. 3. Naminiai gyvūnai daugumai apklaustųjų daro teigiamą įtaką vaikų savijautai ir sveikatai. Teigiama įtaka susijusi su apklaustųjų lytimi, šeimos statusu, vaikų skaičiumi šeimoje, laimingumu, draugų turėjimu. 4. Vaikų žinios apie naminių gyvūnų ir kambarinių augalų įtaką jų sveikatai ir savijautai yra nepakankamos: nemaža dalis apklaustųjų nežino, kokia daroma įtaka sveikatai, kad gyvūnai gali susargdinti odos, virškinamojo trakto ligomis, augalai - sukelti astmą, stiprinti imunitetą.

Raktiniai žodžiai: vaikai, naminiai gyvūnai, kambariniai augalai, žinios, įtaka, sveikata, paplitimas.

2. SUMMARY

The research show that the pets reduce the children's stress level, improves the mood, increases the feeling of happiness, but careless behavior with an animal can bring trouble: it causes injuries, infects with diseases. The plants are useful for the treatment, prevention, improvement of the ambient air quality and relaxing, but on the other hand, they can also cause the allergic reactions.

Objective – to evaluate student's knowledge about the pets and indoor plants impact on children's well-being and health. **Tasks:** 1. Identify the prevalence of the pets and the indoor plants in children's homes and the children's behavior with pets. 2. Assess the impact of the pets on children's being and health. 3. Assess the children's knowledge about the impact of the pets on their health and well-being according to the children sex, age, the number of children in the family, the family status. 4. Assess the children's knowledge about the impact of the indoor plants on their health and well-being according to the children sex, age, the number of children in the family, the family status.

Methodology. From December of 2016 to February of 2017, the students of the schools of Panevezys city and district were interviewed using anonymous questionnaire method. The selection unit – the class. It was necessary to interview 704 students. There were distributed 1100 anonymous questionnaires, of these returned 1000, which are suitable for analysis. For the statistical analysis of the categorical data, there was used Pearson chi² test. When the expected value was less than 5, there was applied Fisher's exact method. In order to evaluate the risk and protective factors, there was calculated the odds ratio (OR) and its significance was assessed by 95% of the confidence intervals and p - value. For the statistical analysis, there were used the statistical packages of *IBM SPSS Statistics 21* and *WinPepi*. The selected statistical significance level $\alpha = 0,05$. The differences were considered statistically significant at $p < 0,05$.

Results. 75,7 % of children (95% CI [72,9 to 78,3]) have a pet. The keeping of pets at home depends on the gender and age. Usually there is kept a puppy – 53,3% (95% CI [49,7 to 56,8]) or a kitten – 22,9% (95% CI [20,1 to 25,9]). 87% of children have the indoor plants at home. The growing of the indoor plants depends on the gender and the place of residence. 78,2% has the indoor flowers. 52,1% of the students do not know what impact is done by the domestic animals on their health. 64,4% of the students do not know what impact is done by the indoor plants on their health. 55,1% of the respondents know that the indoor plants can cause the allergies. More girls – 63,4% than boys – 46,6% ($p < 0,05$).

Conclusions. 1. The majority of the students have a pet. The prevalence of the pets in the families is different according to the students' gender, class, place of residence. The majority of the children have a dog or a cat. There was determined the links between the animal and the student's gender and age. The majority of the respondents have the indoor plants. The growing of the indoors plants is related to the student's gender, class, place of residence. 2. The behavior of the children with a pet is partly risky: the children sleep with them, kiss them, the animals eat from their plates, caress of the animals of other people. The student's risky behavior with the animal is associated with gender, class, place of residence. 3. The pets, in the opinion of the most respondents, have a positive impact on children's well-being and health. The positive influence of the respondents related to sex, family status, the number of children in the family, happiness, friends possession. 4. The knowledge of the children about the impact of the pets and the indoor plants on their health and well-being are not sufficient: a lot of them do not know what impact is done on their health: the animals can infect by the skin, gastrointestinal diseases, and the plants - can cause asthma, strengthen immunity.

Keywords: the children, the pets, the indoor plants, the knowledge, the impact, the health, the prevalence.

3. SANTRUMPOS

PSO – Pasaulio sveikatos organizacija

HBSC – tarptautiniai mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir sveikatos tyrimai (angl. *Health behaviour in school- aged children, HBSC*)

ES – Europos Sąjunga

HN – Higienos norma

PI – pasikliautiniai intervalai

χ^2 - Pearsono Chi kvadrato kriterijus

p - statistinis reikšmingumas

df – laisvės laipsnių skaičius

n – absoliutus skaičius

proc. - procentai

ŠSp – pakoreguotas šansų santykis

ŠSb – bendras šansų santykis

4. ĮVADAS

Naminiai gyvūnai ir kambariniai augalai daro tiek teigiamą, tiek neigiamą įtaką vaikų savijautai ir sveikatai. Tyrimai rodo, kad gyvūnai mažina streso lygį, gerina savijautą, didina laimingumo jausmą, tačiau neatsargus elgesys su gyvūnu gali prišaukti bėdą: sukelti traumas, sužeisti, užkrėsti ligomis. Augalai naudingi gydymui, ligų prevencijai, aplinkos oro kokybės gerinimui, atsipalaidavimui, bet iš kitos pusės jie gali sukelti ir alergines reakcijas [14, 45].

Gyvūnų ir kambarinių augalų įtaka vaikų sveikatai labai priklauso nuo to, kiek vaikai turi žinių apie elgesį su jais. Naminių gyvūnų įtakos vaikų savijautai ir sveikatai klausimus gvildena pasaulio ir Lietuvos mokslininkai, tačiau Lietuvoje tokių tyrimų nedaug. Tyrimų apie kambarinius augalus bei vaikų žinias apie jų daromą įtaką sveikatai nėra nei Lietuvoje nei užsienyje. Vilniaus Universiteto Medicinos fakulteto bakalaurė I. Jurenko analizavo Visagino miesto 5 - 9 klasių mokinių žinias apie gyvūnų įtaką vaikų savijautai bei sveikatai. Žinios apie kambarinių augalų įtaką nebuvo tirtos. Tai nulėmė mano darbo tikslą ir uždavinius.

Tikslas – įvertinti mokinių žinias apie naminių gyvūnų ir kambarinių augalų įtaką vaikų savijautai bei sveikatai.

Uždaviniai:

1. Nustatyti naminių gyvūnų ir kambarinių augalų paplitimą vaikų namuose bei vaikų elgesį su naminiu gyvūnu.
2. Įvertinti naminių gyvūnų įtaką vaikų savijautai ir sveikatai.
3. Įvertinti vaikų žinias apie naminių gyvūnų įtaką jų sveikatai ir savijautai pagal vaikų lytį ir amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą.
4. Įvertinti vaikų žinias apie kambarinių augalų įtaką jų sveikatai ir savijautai pagal vaikų lytį ir amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą.

5. LITERATŪROS APŽVALGA

5.1. Lietuvos mokinių psichikos sveikata

Gerą būsimą vaikų sveikatą, socializaciją, pasiekimus moksle ir įpročius lemia gera jų psichikos sveikata. Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, pastaruosius keletą metų Europos jaunimo psichikos sveikatos sutrikimų daugėjo. Problemų su psichikos sveikata turi maždaug vienas iš dešimties vaikų [1].

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, vaikų sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais nuo 2001 m. (312,3 atv. iš 10000 vaikų) iki 2013 m. (431,8 atv. iš 10000 vaikų) padidėjo 1,4 karto [2]. 2014 m. Lietuvos mastu sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais 0 - 17 m. amžiaus vaikų tarpe buvo 74 atv. 1000 gyv. (Panevėžio apskrityje 111,5 atv. 1000 gyv., o Panevėžio mieste 144,2 atv. 1000 gyv.) [3].

Informacinės sistemos SVEIDRA duomenimis, psichikos, elgesio ir emocijų sutrikimais sergančių vaikų iki 18 m. nuolat daugėja. 2001 m. vaikų ligotumas psichikos, elgesio ir emocijų sutrikimais buvo 42,3 atv. skaičiuojant 1000 vaikų, 2005 m. – 48,8 atv., 2008 m. – 55 atv., 2011 m. – 62,9 atv., 2013 m. – 70,6 atv. 1000 vaikų [4].

Tarptautinio mokinių sveikatos ir gyvenimo tyrimo (angl. *Health behaviour in school-aged children, HBSC*) (2013 – 2014) duomenys atskleidė, kad Lietuvoje prastai savo sveikatą vertinantys 11 – 15 m. paaugliai, ypač mergaitės, dažniausiai skundžiasi konkrečiais somatinio ir psichologinio (irzlumas ir bloga nuotaika, liūdesys ir depresija, nervinė įtampa, stresas ir kt.) pobūdžio sveikatos sutrikimais [5]. Paprastai tokie nusiskundimai tiesiogiai susiję su negatyvia mokyklos gyvenimo patirtimi: patyčiomis, pašlijusiais santykiais su bendraamžiais, prastesniais mokymosi rezultatais ir kitais neigiamais reiškiniais.

Vaikų ir paauglių nerimo sutrikimai yra vieni iš dažnesnių tarp visų psichikos sutrikimų, jie yra 2 - 4 vietoje [6]. 2013 m. nerimo sutrikimais (fobiniai nerimo sutrikimai ir kt.) vaikai dažniausiai sirgo būdami 15—17 m. amžiaus (53,7 iš 10000 vaikų; vidutiniškai po 34 berniukus ir 62 mergaites). 11—14 m. amžiaus grupėje 2013 m. nerimo sutrikimais sirgo 2,3 karto mažiau vaikų nei 15—17 m. amžiaus grupėje [7].

Tiriant vaikų, paauglių adaptacijos ypatybes, nustatyta, kad normaliam psichosocialiniam prisitaikymui reikia ne tik šeimos, bet ir draugų palaikymo [8]. Paaugliai, kuriems dėl įvairių priežasčių sunku bendrauti su bendraamžiais, jaučiasi atskirti, izoliuoti nuo grupės, o dažnos nesėkmės kasdienėje veikloje mažina paauglio pasitikėjimą savo jėgomis, savigarbą, didina bejėgiškumo jausmą, blogina savęs vertinimą [9]. Paauglio psichikos sveikatos problemos daro

didelę žalą jo psichosocialiniam prisitaikymui. Labiausiai paauglių psichosocialinį prisitaikymą trikdo depresija [8]. Vaikų sergamumas depresijomis nuo 2004 m. mažėjo ir 2013 m. pasiekė 6,3 iš 10 000 vaikų. Beveik trigubai daugiau mergaičių (245) nei berniukų (95) 2013 m. susirgo depresijomis (2,6 karto) [7]. Depresija vaikai dažniausiai pradėdavo sirgti nuo 13 m. 2013 m. dėl depresijos kreipėsi 69 13–14 m. amžiaus vaikai. Didžiausias sergamumas depresijomis buvo tarp 15–17 m. amžiaus vaikų. 2013 m. šioje amžiaus grupėje iš 236 sergančių vaikų, 74,6 proc. sudarė mergaitės [7].

Kitas svarbus aspektas yra patyčios. Jas patiriantys vaikai bei paaugliai yra labiau linkę į savižudybę. Tai pagrindinis veiksnys, smarkiai žalojantis vaikų psichikos sveikatą ir trukdantis jaustis saugiams. Lietuvoje daugiau kaip 50 proc. 11–15 metų amžiaus vaikų per keletą mėnesių yra patyrę patyčias [10]. 32 proc. Lietuvos 11 m. berniukų, dalyvavusių HBSC tyrime (2009 - 2010 m.), bent du kartus per pastaruosius porą mėnesių patyrė patyčias mokykloje. Mergaičių patyrusių patyčių mažiau nei berniukų. Taip pat nustatyta, kad didėjant mokinių amžiui, patyčias patiriančių mokinių dalis mažėjo [7]. Nuo 2007 m. (70 proc.) iki 2013 m. (50 proc.) patyčių gerokai sumažėjo. Tyrėjų nuomone, tam įtakos turėjo mokslo žiniomis ir įrodymais paremtų prevencijos programų sėkmingas įgyvendinimas mokyklose [11].

Itin svarbus rodiklis, atspindintis psichikos sveikatos būklę, yra savižudybių skaičius. Tai dažna paauglių ir jaunuolių mirties priežastis (sudaranti beveik 15 proc. mirčių 15 - 24 metų amžiaus žmonių grupėje), kuri dažnai susijusi su alkoholio ir narkotikų vartojimu. Duomenys rodo, kad savižudybės labiau susijusios su depresija, o nediagnozuotos ir negydytos depresijos yra svarbus veiksnys, lemiantis didelį savižudybių skaičių [12]. Eurostato duomenimis, 2012 m. Lietuvos 15–19 metų paauglių savižudybių rodiklis buvo aukščiausias Europos Sąjungoje (ES) (15,4/100000 vaikų; ES 28 šalių vidurkis – 4,5/100000 vaikų). Lietuvos statistikos departamento duomenimis, vaikų savižudybių skaičius truputį mažesnis, bet tebėra didelis: 2012 m. nusižudė 32, 2013 m. – 44, 2014 m. – 32 vaikai ir jaunuoliai iki 19 metų. Tai reiškia, kad per metus šalyje nusižudo vidutiniškai viena mokinių klasė [5].

Remiantis Valstybinės ligonių kasos informacinės sistemos SVEIDRA duomenimis, akivaizdu, kad psichikos ir elgesio sutrikimų našta Lietuvoje tampa vis didesnė [2]. PSO, ES strateginiuose dokumentuose pabrėžiamas ypatingas vaikų psichikos sveikatos stiprinimo vaidmuo – rekomenduojama kuo daugiau dėmesio skirti vaikų psichikos sveikatos stiprinimui, įvairių psichikos sutrikimų vaikystėje prevencijai bei šių sutrikimų gydymui [11]. Siekiant užtikrinti vaikų gerovę, vaikų psichikos sveikatos pripažinimas prioritetu tampa svarbiu žingsniu, atkreipiančiu dėmesį į

svarbiausias ir labiausiai paplitusias problemas [11]. Sprendžiant vaikų psichikos sveikatos problemas nemenką vaidmenį vaidina gyvūnai ir augalai, esantys vaikų aplinkoje [13, 14, 15, 16, 17, 18, 19].

5.2. Naminių gyvūnų charakteristika

Pasaulyje ganėtinai populiarius yra naminių gyvūnų kategorizavimas ir jų skirstymas į dvi grupes: naminiai gyvūnai, kaip „ekonominiai gyvūnai“, bei naminiai gyvūnai, kaip tiesiog „augintiniai“ [20]. Naminis gyvūnas arba gyvūnas augintinis, kaip apibrėžia Lietuvoje gyvūnų globą reglamentuojantis Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas – gyvūnas, laikomas estetiniams ir bendravimo poreikiams tenkinti [21]. Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos, namuose laikomus gyvūnus apibrėžia, kaip bet kurį malonumui ar bendravimui namų valdoje žmogaus laikomą ar žmogui laikyti skirtą gyvūną [22].

Remiantis moksliniais tyrimais, naminiai gyvūnai, ypač šunys ir katės, naudingi fizinei ir psichinei žmogaus sveikatai, reikšmingi socialiniam žmogaus gyvenimui [14, 15, 16, 23]. Namuose laikomų augintinių vertė dažniausiai matuojama ryšio tarp jo ir šeimnininko stiprumu bei tai, kokio stiprumo emocinį pasitenkinimą naminis gyvūnas jam teikia (emocinė, socialinė bei psichologinė nauda) [20].

Šiuolaikinė visuomenė namuose laiko įvairius gyvūnus, nuo paprastų iki veislinių ir net egzotinių, kaip antai tarantulų, gyvačių ir kita. Tačiau labiausiai paplitę ir populiariausi išlieka tradiciniai augintiniai:

- šunys - geriausi draugai, lengva užmegzti kontaktą, tai prierašiausi gyvūnai, lengvai pasiduodantys auklėjimui ir dresūrai [24]. Yra atskirai išskiriami teisės aktais koviniai ir pavojingi šunys, jų laikymas ir elgesys su jais [25].
- katės - naminiai psichoterapeutai, naudingi vaikams, susidūriantiems su stresu. Nervingi ar jautrūs vaikai šalia katės nurimsta žymiai greičiau nei vieni [24].
- žuvytės - vaikus veikia raminančiai, jų gyvenimo stebėjimas teikia daug malonių jausmų [24].
- graužikai (jūrų kiaulytės, žiurkėnai) - tinka auginti mažose patalpose. Jie mieli ir žaismingi, bet gyvena naktinį gyvenimą, gali trukdyti miego metą. Su jais reikia elgtis atsargiai, nes jų įkandimai yra skausmingi ir linę sukelti infekcijas [24].
- paukščiai (kanarėlės, papūgos) - jų stebėjimas pakelia vaikams nuotaiką. Svarbu nepamiršti apie galimą alergiją pūkams ir ekskrementams, taip pat, negalima leisti

jiems skraidyti, nes gali užkrėsti maisto produktus bakterijomis [24].

Vaikai, turintys šunis, yra fiziškai aktyvesni ir rečiau turi problemų su atsavoriu, nes kasdien išvedant į lauką gyvūną priverstinai mankštinamasi. Jie padeda praplėsti vaikams socialinius ryšius, vedžiodami šunį ar katę, bendrauja ne tik gyvūnai, bet ir jų šeimininkai, turintys bendrų interesų. Padeda gydyti vaikų hiperaktyvumo sindromą – žaisdami su gyvūnu vaikai išlieja savo energijos perteklių [23]. Tačiau iš kitos pusės, gyvūnai ne visada atneša vien džiaugsmą ir naudą žmogaus sveikatai:

- pasipainiojęs keturkojis gali tapti traumos priežastimi.
- neadekvatus gyvūno elgesys gali susidaryti įvairių stresinių situacijų, kurios gali atnešti daugybę nemalonių pasekmių.
- tinkamai neprižiūrimas gyvūnas gali apkandžioti, užkrėsti įvairiomis ligomis: kampilobakterioze, salmonelioze, toksokaroze, toksoplazmoze, pasiutlige ir kt.
- gyvūnai gali sukelti alergiją.
- svarbu augintiniams ne tik rūpintis, bet ir nepamiršti higienos [23].

Gyvūnų įtaka vaikų sveikatai labai priklauso nuo to, kiek vaikai turi žinių apie elgesį su gyvūnu. Atliktų tyrimų duomenimis, mokinių elgesys su gyvūnais yra rizikingas, o žinių apie gyvūnų įtaką sveikatai nepakanka – 67 proc. apklaustų mokinių, turinčių gyvūnų, su jais miega, 49 proc. juos bučiuoja, daugiau nei trečdalis glosto benamius gyvūnus, 64 proc. apklaustų vaikų gyvūnai juos yra sužeidę [26].

5.3. Gyvūnų terapija

Papildomoji ir alternatyvioji medicina gali daug padėti vaikui ir šeimai negalios atveju. Kasmet apie tai vis aktyviau kalbama, pateikiami moksliniais tyrimais pagrįsti duomenys [27]. Pastaraisiais metais medicina ir specialusis ugdymas vis dažniau integruoja į savo turinį netradicinius metodus, teigiamai veikiančius vaikus ir suaugusiuosius. Vienas jų, tai gyvūnų terapija, kurios teigiama nauda mažai kas abejoja [13]. Gyvūnų terapija pasiteisina gydant psichikos sutrikimų turinčius vaikus ir suaugusiuosius, ypač kai depresijos kankinami ligoniai būna sutrikę, užsisklendę savyje, nesugeba ištiesti kitam rankos, jaučia baimę. Gyvūnai suteikia motyvaciją sveikti. Pabendravus su jais, ligoniai nusiramina [28].

Šiandien gyvūnų terapija įtraukia daug gyvūnų: šunis, kates, žirgus (hipoterapija), delfinus ir kitus [13].

- Šunų terapija (kaniterapija).

Seniai yra pripažinta, kad gyvūnai teigiamai veikia gijimo procesą. Šunų naudojimas medicinoje ir psichinės sveikatos gydyme tapo vis dažnesnis. Atsižvelgiant į šunų terapijos programas, turintiems autizmo ligą, Redefier ir Goodman (1989) nustatė, kad vaikams, sergantiems autizmu, sumažėja stereotipinis elgesys, pavyzdžiui, keičiasi rankų poza ir dirglumas, padidėja socialiai tinkamas elgesys, kaip antai prisijungus terapiniam šuniui žaidžiami paprasti žaidimai. Vaikams su vystymosi sutrikimais pakyla žaisminga nuotaika, jie geriau suvokia save socialinėje aplinkoje su gyvūnu, nei su žaislu [29].

Žmogaus – šuns ryšys apibrėžiamas kaip abipusiai naudingas ir dinamiškas santykis, apimantis elgseną, būtiną abiejų subjektų sveikatai ir gerovei [16]. Tyrimų rezultatai atskleidžia kontakto su šunimi teigiamą poveikį [16]:

- psichikai: geresnė nuotaika, mažiau streso, baimės, sumažėjęs subjektyvus skausmo suvokimas, didesnis subjektyviai suvokiamas energingumas, gebėjimas geriau susikaupti ir atsiminti.
- bendravimui ir tarpusavio santykiams: daugiau socialinių interakcijų, geresnė verbalinė ekspresija, sklandesnė socializacija.
- fiziologijai: susinormalizavęs kvėpavimo ritmas, širdies ritmas, kraujo spaudimas [16].

Tyrimai rodo, kad šunų terapija sumažina streso lygį, gerina bendrą emocinę gerovę, padeda atitrūkti nuo kasdienybės, ligų naštos ir vienatvės, vaikai tampa laimingesni, patiria ramybę [14]. Terapiniai šunys pasitelkia savo socialinius instinktus bei išmokus socialinius įgūdžius, kad padėtų emociškai. Jie padeda įveikti depresiją, kurią gali sukelti judėjimo stoka, artimųjų praradimas bei kitos priežastys [15]. Psichologai kaniterapiją skiria autizmu ar depresija sergantiems, psichologinius sukrėtimus išgyvenusiems vaikams [30]. Jeigu vaikas labai nori šuns, su juo taip susidraugauja, kad šuo tampa vaiko gynėju, guodėju. Emociškai uždariems, neramiems vaikams šuo – geriausias draugas, priverčia laikytis dienotvarkės, džiugiai nuteikia. Autizmu sergantiems nekalbantiems vaikams šuo – ne tik draugas. Tokie vaikai tampa atviresni ir linksmesni [28].

Edukaciniai užsiėmimai su šunimis yra ypač naudingi mažiems vaikams. Šunys padeda jiems įveikti įvairias baimes, skaitymo sutrikimus. Bibliotekose yra rengiamos skaitymo pamokėlės kartu su šunimis. Jų metu vaikas mokosi skaityti, o šunys skatina jų motyvaciją [31].

Apibendrinant, šunų terapija padeda vaikams emociškai, įveikti depresiją, vienatvės jausmą, išgyvenant psichologinius sukrėtimus. Vaikams šuo, tai geriausias draugas.

- Žirgų terapija (hipoterapija).

Žirgų terapija paprastai taikoma cerebriniu paralyžiumi, autizmu ar išsėtine skleroze sergantiems vaikams ir suaugusiems. Hipoterapija – tai nebūtinai jojimas. Vien buvimas greta žirgo ir rūpinimasis juo jau padeda, o jojimas – puiki terapijos priemonė, nes jojant veikia itin daug raumenų [30]. Vaikai sėdėdami balne ne tik pajunta gyvenimo džiaugsmą. Jojimas mažina raumenų skausmą, gerina judesių koordinaciją bei pusiausvyrą, orientaciją, kraujotaką. Ritmingi judesiai koordinuoja nervų ir raumenų sistemų darbą. Sėdėjimas balne gerina kūno ir galvos padėtį [28]. Atliktas tyrimas, kurio metu tirti vaikai, turintys judėjimo negalią. Gauti rezultatai rodo, kad hipoterapija turi teigiamą poveikį vaikams, kuriems nustatytas lengvas ar vidutinis judėjimo sutrikimas [31, 32].

Apibendrinant, hipoterapija turi teigiamą poveikį vaikų emocinei, fizinei būklei gerinti. Jojimas skatina teigiamas emocijas, koordinuoja raumenų sistemą, mažina judesių ribotumą, imituoja eiseną. Vaikai sėdėdami balne pajunta gyvenimo džiaugsmą.

- Delfinų terapija.

Delfinai nepriskirtini naminių gyvūnų grupei, tačiau šių gyvūnų terapija paplitusi plačiai. Delfinų terapija – tai veiksminga reabilitacinė programa, taikoma fizinę, protinę negalią turintiems vaikams, taip pat sergantiems neurologinėmis ligomis, patyrusiems psichoemocines traumas. Ji padeda geriau jaustis, gerina pažinimo ir socializacijos įgūdžius. Tai nėra gydymo alternatyva, ir ji negali pakeisti tradicinės medicinos paslaugų [33].

Delfinų terapija sparčiai vystosi nuo 1997 metų. Terapijos pradininku laikomas psichologas David E. Nathanson. Jis nustatė, kad neįgaliems vaikams bendravimas su delfiniais gali padėti labiau nei bendravimas su kitais gyvūnais. Žaisdami su delfiniais vaikai labiau atsipalaiduoja, jie gali geriau koncentruoti dėmesį ir įsiminti naują informaciją, pagerėja emocinė būklė, jie lengviau bendrauja. Delfinai sugeba išlaikyti žaidybinę elgseną ilgiausiai iš visų žinduolių, o to reikia, kad terapija būtų veiksminga [34].

Mokslininkai nustatė, jog pabendravus su delfiniais, smegenys atsipalaiduoja, organizme gaminasi geros nuotaikos hormonai. Įveikus baimę būti kartu su delfinu vandenyje, glostyti jo odą, yra efektyviausia delfinų terapijos dalis [31, 35]. Delfinų skleidžiami garsai žmogaus kūną veikia kaip muzikos terapija, o būnant vandenyje su delfinu jaučiama, kaip jie skleidžia kryptingą šilumą. Dėka terapijos išnyksta emociniai blokai, pagerėja miegas, bendra savijauta, tai veiksmingas būdas gerinantis vaikų, turinčių autizmo sutrikimų, savijautą ir psichosocialinę reabilitaciją. Atliktas tyrimas patvirtino, kad šis metodas nekenkia vaikų sveikatai, yra saugus [36].

Nuo 2013 m. Lietuvoje delfinų terapija priskiriama sveikatinimo paslaugoms, organizuojamoms pagal Sveikatos apsaugos ministerijos patvirtintą higienos normą [37]. Šis reglamentavimas itin svarbus, siekiant plėtoti delfinų terapijos praktinę veiklą ir tyrinėjimus ieškant geriausio darbo modelio ir metodikos. Svarbus tiek nacionaliniame, tiek ir tarptautiniame kontekste, nes vienintelė delfinų terapija iš gyvūnų terapijos rūšių yra priskiriama sveikatinimo paslaugoms [38].

Apibendrinant, delfinų terapija pagerina vaiko su negalia kalbą, komunikacinę elgseną, motorines funkcijas. padeda geriau jaustis, gerina pažinimo ir socializacijos įgūdžius. Delfinų terapija stimuliuoja vaiką, padeda atsiskleisti.

5.4. Naminių gyvūnų laikymo reglamentavimas

Lietuvoje, naminių gyvūnų laikymas ir elgesys su jais yra reglamentuotas teisės aktais:

- Lietuvos teisės aktai, higienos normos (HN) ir gyvūnų laikymo taisyklės didžiuosiuose Lietuvos miestuose.

Lietuvoje gyvūnų globą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas, kuriame nustatoma kompetencija užtikrinant gyvūnų, kaip juslių būtybių, gerovę ir apsaugą, humaniško elgesio su gyvūnais reikalavimus, kad gyvūnai būtų apsaugoti nuo žiauraus elgesio, kankinimo ir kito neigiamo poveikio ir būtų užtikrintas žmonių saugumas. Šiame įstatyme yra reglamentuoti visi veiksmai, susiję su naminiais gyvūnais. Reglamentuotas gyvūnų laikymas, priežiūra, reikalavimai užtikrinti kačių, šunų, šėškų ir kitų pasiutligei imlių gyvūnų vakcinaciją nuo pasiutligės. Įstatyme nurodoma valstybės ir savivaldybių institucijoms įtraukti į formaliojo švietimo bendrojo ugdymo programas gyvūnų gerovės ir apsaugos temas, kuriomis vaikai būtų mokomi tinkamo elgesio su gyvūnais [21].

Kalbant apie vaikus, ugdymo įstaigose ir jų teritorijose, teisės aktais yra numatyta vaiko sveikatos apsauga ugdymo įstaigoje, kurią reglamentuoja HN 21:2011 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“. Ši higienos norma nustato pagrindinius mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, įrengimo ir jose vykdomo ugdymo proceso organizavimo sveikatos saugos reikalavimus [39]. Joje nėra apibrėžiama, kad ugdymo įstaigoje galima ar draudžiama laikyti gyvūnus. Tai nustato savivaldybių parengtos taisyklės, reglamentuojančios gyvūnų laikymą ir elgesį su jais, kurios galioja tik toje savivaldybės teritorijoje. Pavyzdžiui, Vilniaus miesto teritorijoje draudžiama laikyti šunis, kates viešojo maitinimo įmonėse, gydymo įstaigose, ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir jų teritorijose, jei tai nesuderinta su jų

vadovais, bendrabučiuose, dviejų butų ir daugiabučių namų butuose, kuriuose gyvenamąją vietą deklaravę ir ten gyvenantys asmenys naudojami bendromis patalpomis. Žinoma yra ir išimčių [40]. Kaip Vilniaus, taip ir Kauno miesto savivaldybėje draudžiama vedžioti ir laikyti gyvūnus viešojo maitinimo ir gydymo įstaigose, mokyklų, lopšelių - darželių, sanatorijų, pensionatų teritorijose, neturint išduoto leidimo [12]. Kitoje HN 75:2016 „Ikmokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patalpų įrengimo reikalavimuose yra nurodoma, kad naminiai gyvūnai laikomi tik atskiroje patalpoje. Saugiai įrengti akvariumai su žuvytėmis gali būti laikomi ir grupių patalpose / erdvėse, jei nėra alergiškų vaikų. Laikomi gyvūnai turi būti sveiki, saugūs vaikams ir suaugusiesiems, lengvai prižiūrimi [41].

- Europos teisės aktai ir tarptautinė konvencija.

Europos Sąjungoje priimta nemažai teisės aktų gyvūnų gerovės srityje. Jie yra privalomi visoms valstybėms – ES narėms, tarp kurių yra ir Lietuva. Tačiau namuose laikomų gyvūnų (šunų, kačių ir kitų) apsauga ES teisės aktais reglamentuota nepakankamai. Šių gyvūnų gerovė, vadovaujantis ES steigimo sutartyse nurodytais principais, palikta valstybių narių priežiūrai [42].

Kitas svarbus dokumentas yra Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos. Konvencija pabrėžia namuose laikomų gyvūnų svarbą gerinant gyvenimo kokybę ir jų reikšmę visuomenei bei numato atitinkamus įpareigojimus konvenciją ratifikavusioms valstybėms [22]. Konvencijos antrame skyriuje yra nurodomi namuose laikomų naminių gyvūnų laikymo principai, kurie apima ir gerovės principą: negalima naminiam gyvūnui kelti bereikalingo skausmo, kančios ar kitaip jį kankinti, taip pat amžiaus riba įsigyjant augintinį: negalima parduoti šešiolikos metų neturintiems asmenims be aiškaus jų tėvų ar globėjų sutikimo. Svarbus yra informavimas ir auklėjimas, kad žmonės atsakingai žiūrėtų į gyvūnus, neskatintų dovanoti asmenims iki šešiolikos metų be tėvų sutikimo ar dovanoti kaip prizus, daiktinius apdovanojimus. Šią konvenciją Lietuvos Respublikos Seimas ratifikavo 2004 metais [22].

5.5. Kambarinių augalų charakteristika

Susirūpinimas sveikata, būsto ekologija, aplinkos kokybe kasmet vis didėja. XXI amžiaus pradžioje suaktyvėjo ir vaistinių, kvapiųjų bei prieskoninių augalų rūšių, kaip kompozicinių priemonių, panaudojimas namų aplinkoje. Šie augalai gali būti naudojami ne tik žaliosioms erdvėms formuoti, jie gali atlikti ir kitas funkcijas: gerinti aplinkos estetinį vaizdą, gali būti naudojami maistui, ligų prevencijai, gydymui ir kitiems tikslams. Kompozicijos gali būti įveisiamos artimoje aplinkoje, kad jas būtų galima vertinti ne tik pagal uoslę, bet ir regėjamą ar lytėjamą [43].

Individualiose patalpose augalai išdėstomi ant palangių, komponuojami kambariuose, kuriami individualūs žiemos sodai. Daugelį butų puošia originalios gėlių kompozicijos. Pagal auginamus augalus galima nuspėti ir šeimnininko pomėgius bei charakterį [44].

Augalų rūšys turi visapusiškas panaudojimo galimybes. Nemažai žolelių rūšių galima panaudoti ligų prevencijai ar gydymui, apsaugai nuo kraujasiurbių vabzdžių, šviežios naudojamos įvairioms kosmetikos priemonėms gaminti ir kitiems poreikiams tenkinti. Vaistiniai, aromatiniai ir prieskoniniai augalai puošia gyvenamąją aplinką savo įvairiaspalviais žiedais ir lapais bei prisodrina drėgme orą, paskleidžia fitoncidus ir eterinius aliejus, kurie stimuliuoja žmogaus organizmą. Tačiau pagrindinė augalų funkcija – gyvenamosios aplinkos formavimas, estetinis aplinkos vaizdas, atsižvelgiant į turimas erdves ar gyvenimo būdą, gerinama ekologinė– higieninė situacija bei gyvenamosios aplinkos kokybė [45].

Mokyklose ir vaikų darželiuose augalai atlieka ne tik sanitarinę funkciją, bet turi ir pažintinę reikšmę [44]. HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ priede yra pateiktas nuodingų augalų, draudžiamų sodinti ir auginti sklype/ teritorijoje bei patalpose, kuriose vykdoma ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programa, sąrašas [41]. Kitoje HN 21:2011 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ atkreipiamas dėmesys, patvirtintų nuodingų augalų sąrašui, draudžiamų sodinti ir auginti mokyklos teritorijoje. Tai turėtų padėti renkantis augalus mokyklos teritorijos apželdinimui, kad ateityje nebūtų pakenkta vaikų sveikatai [39]. Tačiau nėra tiksliai apibrėžta galima, ar negalima ir kokius augalus laikyti mokyklos patalpose. Štai gydymo įstaigose augalai neturi išskirti galvos skausmus ar alergijas sukeliančių medžiagų, taip pat svarbu, kad jie nebūtų nuodingi [44].

Kambariniai augalai gali būti ne tik naudingi, bet ir pavojingi. Tarp naudingųjų augalų verta išskirti alijošių, kuris medicinoje naudojamas kaip tonizuojanti priemonė. Iš prieskoninių augalų naudingi yra bazilikai: juose gausu eterinių aliejų ir medžiagų, naikinančių bakterijas ir virusus, padeda kovoti su depresija, stresu, bloga nuotaika ir prastu miegu [46]. Taip pat rozmarinas: kvapas siejamas su nuotaikos gerinimu, minčių išvalymu ir streso lengvinimu, turintiems lėtinį nerimo sutrikimą ar streso hormonų disbalansą [47]. Kai kurie kambariniai augalai turi stiprų kvapą, nes į aplinką išskiria eterinių aliejų. Tokių gėlių nerekomenduojama laikyti namuose ir tuo atveju, jeigu juose gyvena maži vaikai. Vaikai kur kas jautresni alerginėms reakcijoms, todėl aitrus kvapas gali būti tiesiog nepriimtinas vaiko organizmui. Į patalpų orą patenkančios augalų dulkės gali būti stiprūs alergenai. Labiausiai alergizuoja varpinių augalų dulkės [48].

Augalai, kaip ir gyvūnai turi terapinį poveikį vaikų sveikatai. Yra išskirta sodininkystės terapija, kuri neapsiriboja vien tik psichinių ligų gydymu: taikoma turintiems priklausomybę ar valgyimo sutrikimų vaikams ir suaugusiesiems, naudojama gydant fizinius sutrikimus. Ji padeda pagerinti atmintį, kalbinius ir socializacijos įgūdžius [49].

5.6. Vaikų sveikatos žinių poreikis

Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, sveikata apie 50 proc. priklauso nuo gyvenimo būdo, 20 proc. – nuo aplinkos, 20 proc. – nuo paveldimumo ir tik 10 proc. sveikata priklauso nuo medicinos pagalbos. Sveikata yra visiškos fizinės, dvasinės ir socialinės gerovės būseną, o ne vien ligos ar negalios nebuvimas [50]. Kiekvienas pilietis turi teisę būti sveikas ir gali mokytis sveikatą išlaikyti kuo ilgiau [51].

Sveikatos požiūriu vaikai – svarbi šalies gyventojų grupė, kadangi šiuo periodu formuojasi požiūrio į sveikatą pagrindai, kurie išliks vaikui suaugus [52]. Nepakankamos žinios apie sveikatos saugojimą, tėvų ir mokytojų pagalboms stoka asmenybės vystymosi laikotarpiu įtakoja požiūrį į sveikatą, skatina neigiamas nuostatas, trukdo ugdyti sveiką gyvenseną [43]. Kad žmogus rūpintųsi savo sveikata, jis turi apie ją išmanyti. Taigi, reikia sistemingai, nuolatos, atsižvelgiant į amžių, jam tų žinių suteikti, kartu kuriant sveikatą palaikančią aplinką bei prieinamas sveikatinimo priemones [53]. Ankstyvas sveikatos ugdymas ir sveikos gyvensenos mokymas turi didžiulę reikšmę vaiko ateičiai. Yra daug mokslinių duomenų, straipsnių, įrodančių sveikatos ugdymo ikimokyklinėje įstaigoje ir mokykloje įtaką fizinei, protinei, dvasinei ir socialinei sveikatai. Ugdymo įstaigoje yra įgyjama svarbiausių sveikatos žinių, formuojasi nuostatos ir sveikos gyvensenos įgūdžiai [53].

2007 m. Švietimo ir mokslo ministerijos užsakytame tyrime buvo išsiaiškinta, kad beveik pusė tiriamųjų, t. y. 47,7 proc., supranta, kaip svarbu dar vaikystėje pagal išgales pradėti rūpintis savo sveikata. 67,1 proc. tyrime dalyvavusių mokinių supranta, jog sveikata pirmiausia turi rūpėti jam pačiam, kiti gali tik padėti rūpintis ja. Daugiau nei pusės mokinių vertinimu, didžiausią įtaką požiūriui į sveiką gyvenseną daro tėvai (65,2 proc. mokinių) ir šeimos gyvenimo būdas (48 proc.). Galima išskirti sveikos gyvensenos temą, kuri daugiau nei ketvirtadalio mokinių teigimu, niekada neaptariama – tai alergijos (37,6 proc. mokinių) [54].

2010 m. T. Žygelio atliktame tyrime buvo nustatyta, kad beveik pusei 48,8 proc. (n = 390) apklaustų 5-10 klasių respondentų turimų žinių apie sveikatą užtenka tik iš dalies. Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymo procesas mokyklose vyksta ne taip intensyviai kaip turėtų vykti. Sveikatinimo temomis mokyklose yra kalbama retai, tai nurodo net 551 (69 proc.) mokinių. Tik 187

(23,4 proc.) mokiniai teigia, jog jų mokyklose apie tai kalbama nuolat. Mokiniais trūksta žinių apie dienos režimą 13 proc. (n = 104), streso poveikį žmogaus organizmui 10,3 proc. (n = 82), fizinio aktyvumą reikšmę jaunam organizmui 6,4 proc. (n = 51), taip pat apie asmens higieną 2 proc. (n=16) [43]. V. Gudžinskienės ir J. Česnavičienės (2013 m.) atliktame tyrime buvo siekiama atskleisti 5–8 klasių mokinių požiūrį į sveikos gyvensenos ugdymo įgyvendinimą mokykloje. Tyrimo rezultatai parodė, kad ugdymo proceso metu sveikos gyvensenos klausimų aptarimas, pasak beveik pusės mokinių, daro tik vidutinę įtaką jų sveikos gyvensenos formavimui(si), dažniausiai aptariamos sveikos mitybos, asmens higienos, aplinkos ir sveikatos, fizinio aktyvumo, nelaimingų atsitikimų prevencijos temos, rečiausiai nagrinėjamos sveikos gyvensenos temos – psichikos sveikata ir stresas, laisvalaikio ir poilsio racionalus organizavimas [55].

Kitame V. Gudžinskienės ir J. Česnavičienės (2014 m.) atliktame tyrime nustatyta, kad daugiau kaip pusės tyrime dalyvavusių 5–8 klasių mokinių žinias apie sveikatą ir sveiką gyvenseną galima apibūdinti kaip nepakankamas, mokiniai neturi susiformavusių tvirtų sveikos gyvensenos įgūdžių: neskiria reikiamo dėmesio savo mitybai, fiziniam aktyvumui, kai kurie turi žalingų įpročių, o turimos asmens higienos žinios ne visada lemia tinkamą mokinių elgseną sveikatos atžvilgiu [56].

Gera sveikata pati savaime neatsiranda. Tam reikia pačių valios, pastangų, tėvų, pedagogų, sveikatos priežiūros specialistų rūpesčio ir kruopštaus, sistemingo bei nuoseklaus darbo [57]. Jauni žmonės geriausiai sugeba daryti išvadas apie sveiką elgseną tuomet, kai patys gali dalyvauti kuriant socialinę, psichologinę ir mokslo aplinką [58].

5.7. Moksliniai tyrimai apie gyvūnų ir augalų įtaką vaikų savijautai ir sveikatai

- Tyrimai apie gyvūnus.

Mokslinių tyrimų apie gyvūnų teigiamą naudą vaikų savijautai ir sveikatai yra gausu užsienio literatūroje. Lietuvoje tokių tyrimų yra nedaug. Panašus tyrimas, kuriuo buvo siekiama įvertinti naminių gyvūnų paplitimą mokinių šeimose, jų elgesį su naminiais gyvūnais ir žinias apie neigiamą gyvūnų įtaką sveikatai, buvo atliktas Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Visuomenės sveikatos instituto mokslininkų. Tyrimo rezultatai parodė, kad mokinių elgesys su gyvūnais rizikingas, o žinios apie neigiamą naminių gyvūnų įtaką vaikų sveikatai nepakankamos: 67 proc. miega su augintiniu, 49 proc. juos bučiuoja, 64 proc. apklaustų vaikų patiria gyvūnų sužeidimų. Tik 50 proc. mokinių nurodė, kad naminiai gyvūnai gali sukelti alergiją, 45 proc. – užkrėsti pasiutlige, 26 proc. – užkrėsti kirmėlėmis. Tačiau 82 proc. mokinių, turinčių gyvūną, savo sveikatą vertina geriau, nei tie, kurie neturi 77 proc. [26].

Klaipėdos universiteto mokslininkų atliktas tyrimas rodo, kad užsiėmimai su šunimis lemia lengvesnę vaiko adaptaciją mokykloje, pakinta fiziniai parametrai (pagerėja apetitas, tampa aktyvesni), užsiėmimai skatina socialinę vaiko raidą ir kognityvinį pažinimą, tobulina jo kalbinę raišką, teigiamai veikia emocinį pasaulį [59].

Užsienio mokslininkai labiau tyrinėja, kokią naudą bendravimas su gyvūnais teikia vaiko fizinei, psichinei, emocinei sveikatai. Tyrimais įrodyta, kad šuo terapijoje naudojamas kaip stiprus motyvuotojas, kuris skatina veikti, inicijuoti. Po seansų vaikai kur kas smalsesni – siekia pažinti socialinę aplinką, aktyvesnė tampa jų socialinio bendravimo raiška. Vaikai mieliau tęsia sudėtingesnę nei įprastai veiklą, jei užsiėmime dalyvauja šuo [13, 60]. Kitas tyrimas parodė, kad vaikui skaityti yra lengviau, kai šalia yra šuo, pagerinami skaitymo gebėjimai [61].

Įvairios specialiojo ugdymo programos pagerino vaikų, turinčių įvairių sutrikimų, funkcionavimą: disleksijos, vaikų su cerebriniu paralyžiumi, autizmu ir kitais atvejais. Tyrimais buvo nustatyta, kad pagerėjimai buvo psichologinio (drąsa, atvirumas bendraujant, geresnis ryšys su bendraamžiais ir pan.) ir funkcinio (kalbos raida, geresnis fizinis funkcionavimas ir pan.) pobūdžio [13, 62].

Bremeno universiteto sociologijos instituto atlikto tyrimo, kuriuo buvo siekiama sužinoti, kaip žmonės vertina naminių gyvūnų įtaką vaikų savijautai, rezultatai rodo, kad 88,7 proc. apklaustų respondentų mano, jog vaikai vystosi greičiau, jei nuo mažens turi nuolatinį ryšį su gyvūnais (taip mano turintys gyvūną- 95,9 proc. ir jo neturintys- 74,7 proc.). Didesnį teigiamą augintinių poveikį vaikams nurodo šunų savininkai (98,2 proc.), kiek mažiau kačių (95,3 proc.) ir naminių paukščių (90,3 proc.) [63].

Kalbant apie gyvūnų teigiamą įtaką vaikų sveikatai galima būtų paminėti ir delfinų bei žirgų terapiją. Nors šių gyvūnų namuose ar mokyklose laikyti nėra galimybių, jie atlieka svarbų vaidmenį sergančių vaikų gydyme.

Teigiamas hipoterapijos poveikis jaučiamas fizinę negalią turintiems vaikams, sergantiems nervų sistemos ligomis, negalintiems judėti po traumų. Tyrimais nustatyta, kad hipoterapija teigiamai veikia vaikus su psichine negalia, ji rekomenduojama vaikams, sergantiems cerebraliu paralyžiumi. Hipoterapija veiksmingas gydymo metodas koordinacijai, pusiausvyrai ir laikysenos korekcijai. Bendravimas su žirgais pagerina vaikų savijautą, kurie patyrė rimtą emocinį stresą [64]. Jojimas turi teigiamų pokyčių vaikų, sergančių autizmu, psichomotorinės raidos srityse. Ryškiausi pokyčiai užfiksuoti stambiosios ir smulkiosios motorikos, neverbalinio suvokimo, dėmesingumo jojant numatyta kryptimi, savarankiškumo raginant ir sukant norima kryptimi [65].

Lietuvos bei užsienio mokslininkai nuolat skelbia tyrimo rezultatus, kurie rodo, jog po seanso su delfiniais labai pagerėja vaiko su negalia kalba, komunikacinė elgsena, motorinės funkcijos [66]. Šeima, kuri dalyvauja delfinų terapijoje su neįgaliu vaiku, pagerina tarpusavio interakciją. Šie pokyčiai yra išlaikomi ir tampa pagrindu tolesnei vaiko raidai [67].

Siekiant reglamentuoti ir moksliai pagrįsti delfinų terapijos veiklą, 2003–2006 m., buvo atliktas pirmasis mokslinis biomedicininis tyrimas „Delfinų terapijos įtaka vaikų su autizmo sutrikimu psichosocialinei reabilitacijai“. Šis tyrimas patvirtino, kad delfinų terapija nekenkia vaikams, turintiems negalią, ir kad delfinų terapija turėjo teigiamą poveikį daugiau nei 80 proc. joje dalyvavusių vaikų [29]. 2007–2011 m., buvo vykdytas mokslinis tyrimas, kuriame dalyvavo šeimos, auginančios vaikus, turinčius sunkią cerebrinio paralyžiaus negalią „Šeimų, auginančių vaikus su sunkiu cerebriniu paralyžiumi, ekspektacijų delfinų terapijai sąryšis su tradicine pagalbos sistema“ [38].

Tačiau gyvūnai turi ne tik teigiamą, bet ir neigiamą įtaką. Mokslininkų atliktame tyrime nustatyta, kad šuns ar katės laikymas namuose, reikšmingas veiksnys sukeliantis riziką susirgti astma. Labiausiai paplitę alergenai: žiedadulkės (60 proc.), katės kailis (41,6 proc.), ir namų dulkių erkės (25 proc.) [68]. Kitame tyrime nustatytas jautrumas kačių, šunų ir paukščių alergenams yra aukštas (9 proc., 48 proc., 14 proc., atitinkamai), taip pat tiesioginis ir netiesioginis poveikis (30 proc., 46 proc., 24 proc., atitinkamai) sveikatai [69].

- Tyrimai apie augalus.

Lietuvoje tyrimų apie augalų įtaką vaikų savijautai ir sveikatai nėra. Atliekami moksliniai tyrimai labiau siejami su augalų nauda, jų sąsaja su žmogaus sveikata. Klaipėdos universiteto mokslininkai analizavo vaistinių, aromatinių ir prieskoninių augalų rūšis, kreipiant dėmesį į augalų dekoratyvines, aromatines savybes, jų tinkamumą gyvenamajai aplinkai formuoti, pateikė preliminarius siūlymus, kaip gerinti gyvenamosios aplinkos kokybę [45].

Niujorko universiteto mokslininko atliktas tyrimas parodė, kad tam tikrų veislių augalai išskiria daugiau deguonies į aplinką, išvalo kenksmingais chemikalais užterštą orą. Augalai išvalo įvairių lakiųjų organinių junginių, teršalų, kurie gali sukelti sveikatos problemų, tokių kaip galvos svaigimas, astma arba alergija, užterštą orą [17].

Augalai ne vien gerina patalpų estetiką, jie suteikia jaukumo. Matydami augalus aplinkoje, žmonės jaučiasi ramūs ir atsipalaidavę. Pasak Teksaso Žemės ūkio ir Medicinos universiteto mokslininkų, žmonės, kurie praleidžia savo laiką rūpinantis gamta, yra labiau linkę rūpintis kitais.

Rūpinimasis augalais gali pagerinti santykius su kitais, tampame jautresni, jų lietimasis, užuodimas ramina [18, 19].

Apibendrinant mokslinius tyrimus, tyrimų apie naminių gyvūnų įtaką vaikų savijautai ir sveikatai gausu užsienio literatūroje. Joje akivaizdūs su gyvūnais susiję teigiami pokyčiai vaiko fizinei, psichinei, emocinei sveikatai. Yra tyrimų, kurie analizuoja neigiamą gyvūnų įtaką: alergijas, astmą. Lietuvoje tokių tyrimų atlikta nedaug. Dauguma jų susiję su naminių gyvūnų panaudojimu atskirų vaikų ligų gydymui. Nemažai tyrimų atliekama ne su naminiais gyvūnais, o su delfiniais, žirgais.

Tyrimų apie kambarinių augalų įtaką vaikų savijautai ir sveikatai nerasta. Užsienio literatūroje daugiau tyrimų susiję su bendrom augalų savybėmis, jų nauda.

6. TYRIMO METODIKA

Metodika. Duomenys buvo renkami anoniminės anketinės apklausos metodu. Anketos tinkamumui patikrinti atliktas bandomasis tyrimas. Bandomajame tyrime dalyvavo 20 mokinių. Pakoreguota anketa išdalinta 5-8 kl. mokiniams. Anketa sudaryta iš 27 klausimų. Tyrimo anketa pateikiama prieduose.

Šiame tyrime mokinių amžius, kada atsirado gyvūnas jų namuose, buvo sugrupuotas į tris grupes: 0-4 metai, 5-9 metai, 10-14 metų.

Duomenų rinkimas. Tyrimas buvo atliekamas 2016 m. gruodžio – 2017 m. vasario mėnesiais. Duomenys buvo renkami Panevėžio miesto ir rajono mokyklose. Atsitiktinės atrankos būdu atrinktos 9 rajono ir 9 miesto mokyklos. Jos sutiko dalyvauti tyrime. Atrankos vienetas klasė. Anketos buvo išdalintos mokiniams pamokų metu, padedant mokyklos direktoriui ir visuomenės sveikatos specialistėms, dirbančioms mokyklose.

Tiriamieji. Panevėžio miesto ir rajono mokyklose 5 - 8 klasėse mokosi 4254 mokiniai. Naudojantis imties dydžio skaičiuokle [70], pagal pasirinktą paklaidą (5) ir 95% pasikliautinį intervalą ($z = 1,96$) buvo paskaičiuota imtis, atsižvelgiant į apjungtų klasių skaičių (5 - 6 kl., 7 - 8 kl., remiantis Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrąja programa, patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2016 10 25 įsakymu Nr. V-94 [72]). Apklausti reikėjo 704 mokinius. Buvo išdalinta 1100 anoniminių anketų. Iš jų sugrįžo 1000 tinkamų analizei.

Duomenų analizė. Statistinei kategorinių duomenų analizei naudotas Pirsono χ^2 testas. Kai tikėtinų reikšmių buvo mažiau nei 5, taikytas Fisherio tikslusis metodas. Rizikos ir apsauginiams veiksniams įvertinti skaičiuotas šansų santykis (OR), jo reikšmingumas vertintas pagal 95 proc. pasikliautinius intervalus bei p reikšmę.

Statistinei analizei atlikti naudota *IBM SPSS Statistics 21* ir *WinPepi* statistiniai paketai. Lentelių sudarymui naudotas *Microsoft Excel 2007*. Pasirinktas statistinis reikšmingumo lygmuo $\alpha = 0,05$. Skirtumai laikyti statistiškai reikšmingais, kai $p < 0,05$.

7. TYRIMO REZULTATAI

7.1. Respondentų charakteristika

Tyrimo dalyvavo 1000 respondentų. Iš jų 49,4 proc. (494) berniukų ir 50,6 proc. (506) mergaičių. Mokinių amžius suskirstytas į grupes, pasiskirstė: 10-11 m. - 25,4 proc. (254), 12-13 m. - 39,8 proc. (398), 14-15 m. - 34,8 proc. (348). 5-6 klasių mokiniai sudarė 53,1 proc. (531), o 7-8 klasių – 46,9 proc. (469) (1 lentelė).

1 lentelė. Mokinių pasiskirstymas pagal lytį, amžiaus grupes, klasę

Respondentų charakteristika			
Kintamasis	n	proc.	Iš viso
Lytis			1000
Berniukai	494	49,4	
Mergaitės	506	50,6	
Amžiaus grupės			
10-11 m.	254	25,4	
12-13 m.	398	39,8	
14-15 m.	348	34,8	
Klasė			
5-6 kl.	531	53,1	
7-8 kl.	469	46,9	

Atliekant tyrimą buvo nustatyta, kad daugiausia - 64,1 proc. (641) respondentų gyvena su abiem tėvais (globėjais). Tik su mama gyvena 17,6 proc. (176), su abiem tėvais ir seneliais – 10,7 proc. (107), tik su mama ir seneliais – 3,9 proc. (39), tik su tėčiu – 2,2 proc. (22), o su seneliais gyvenančių buvo tik 1,5 proc. (15). Daugumos respondentų šeimose yra du vaikai – 48,2 proc. (482), 22,9 proc. (229) - trys vaikai, 16,8 proc. (168) – vienas vaikas ir tik 12,1 proc. (121) keturi ir daugiau vaikų šeimoje. Pagal gyvenamąją vietą, daugiausia respondentų gyvena bute – 51 proc. (510), name – 45,6 proc. (456), nuomojamame bute tik – 3,4 proc. (34). Pagal savijautą daugiausia respondentų jaučiasi labai laimingi – 48,7 proc. (487), pakankamai laimingais jaučiasi 42,9 proc. (429), nesijaučia laimingais 6,9 proc. (69) ir visiškai nelaimingi - 1,5 proc. (15) respondentų. Pagal draugų turėjimą, daug draugų turi 60,9 proc (609), keletą draugų - 33 proc. (330), vieną draugą turi 3,4 proc. (34) ir tik 2,7 proc. (27) visai neturi draugų (2 lentelė).

2 lentelė. Respondentų charakteristika pagal kai kuriuos psichosocialinius rodiklius

Respondentų charakteristika				
Kintamasis	n	proc.	Iš viso	
Šeimos statusas				
Gyvena su:				
Su abiem tėvais (globėjais)	641	64,1	1000	
Tik su mama	176	17,6		
Tik su tėčiu	22	2,2		
Su seneliais	15	1,5		
Su abiem tėvais ir seneliais	107	10,7		
Tik su mama ir seneliais	39	3,9		
Vaikų skaičius šeimoje				
1 (tik aš)	168	16,8		
2	482	48,2		
3	229	22,9		
4 ir daugiau	121	12,1		
Gyvenamoji vieta				
Namas	456	45,6		
Butas	510	51,0		
Nuomojamas butas	34	3,4		
Savijauta				
Jaučiuosi labai laimingas (-a)	487	48,7		
Jaučiuosi pakankamai laimingas (-a)	429	42,9		
Nesijaučiu laimingas (-a)	69	6,9		
Esu visiškai nelaimingas (-a)	15	1,5		
Draugų turėjimas				
Turiu vieną	34	3,4		
Turiu keletą	330	33,0		
Turiu daug	609	60,9		
Visai neturiu	27	2,7		

7.2. Naminių gyvūnų ir kambarinių augalų paplitimas vaikų namuose bei vaikų elgesys su naminiu gyvūnu.

7.2.1. Naminių gyvūnų paplitimas mokinių šeimose

Didžioji dalis vaikų 75,7 proc. (95 proc. PI [72,9 – 78,3]) turi naminį gyvūną. Mergaičių, laikančių naminius gyvūnus, daugiau, nei berniukų (85,0 proc. ir 66,2 proc. atitinkamai, $p < 0,05$) (3 lentelė).

3 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymų į klausimą: „Ar namuose laikai naminių gyvūną?“ pasiskirstymas

Lytis	Naminių gyvūnų paplitimas					
	Taip		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	327	66,2	167	33,8	494	100
Mergaitė	430	85,0	76	15,0	506	100

$$\text{Chi}^2 = 47,96, \text{df} = 1, p = 0,01$$

Pagal klases, 5-6 klasių mokinių, turinčių naminių gyvūnų, daugiau – 76,8 proc. nei 7-8 klasių mokinių – 74,4 proc., tačiau šis skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,37$) (4 lentelė).

4 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Ar namuose laikai naminių gyvūną?“ pasiskirstymas pagal klases, kuriose jie mokosi

Klasė	Naminių gyvūnų paplitimas					
	Taip		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
5-6kl.	408	76,8	123	23,2	531	100
7-8kl.	349	74,4	120	25,6	469	100

$$\text{Chi}^2 = 0,79, \text{df} = 1, p = 0,37$$

Daugiau naminius gyvūnus laiko name gyvenantys respondentai – 83,8 proc. nei bute – 68,6 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$) (5 lentelė).

5 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Ar namuose laikai naminių gyvūną?“ pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Gyvenamoji vieta	Naminių gyvūnų paplitimas					
	Taip		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Namas	382	83,8	74	16,2	456	100
Butas	350	68,6	160	31,4	510	100
Nuomojamas butas	25	73,5	9	26,5	34	100

$$\text{Chi}^2 = 30,11, \text{df} = 2, p = 0,01$$

Nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp naminio gyvūno laikymo namuose ir lyties bei amžiaus. Mergaitėms apie 70 proc. mažesnis šansas nei berniukams laikyti namuose naminius gyvūnus. 10-11 metų amžiaus 2,46 karto ir 12-13 metų amžiaus 1,64 karto daugiau laiko namuose naminius gyvūnus nei 14-15 metų amžiaus vaikai (6 lentelė).

6 lentelė. Naminių gyvūnų laikymą namuose lemiantys veiksniai

Kintamasis		ŠSb	ŠSp	95% PI	p
Lytis	Berniukas	1,0	1,0	-	-
	Mergaitė	2,89	0,32	0,23 – 0,44	0,0001
Klasė	5-6kl.	1,14	0,67	1,05 – 1,11	0,12
	7-8kl.	1,0	1,0	-	-
Amžius	10-11 metų	1,52	2,46	1,3 – 4,63	0,005
	12-13 metų	1,2	1,64	1,01 – 2,67	0,045
	14-15 metų	1,0	1,0	-	-
Vaikų skaičius šeimoje	1 (tik aš)	1,0	1,0	-	-
	2	0,84	0,82	0,53 – 1,26	0,36
	3	0,84	0,75	0,45 – 1,23	0,25
	4 ir daugiau	1,32	0,98	0,53 – 1,82	0,96
Gyvenamoji vieta	Butas	0,79	0,82	0,36 – 1,87	0,64
	Namas	1,86	2,28	0,98 – 5,3	0,06
	Nuomojamas butas	1,0	1,0	-	-

N = 1000, Modelio tikėtimumo santykis Chi kvadratas = 96,49, df = 9, p = 0,0001, Hošmerio ir Lemešou testas Chi kvadratas = 11,67, df = 8, p = 0,17, R² = 0,09 (Cox & Snell), Nagelkerke koeficientas = 0,14, modelį teisingai klasifikavo 75,7% imties respondentų.

34,4 proc. (95 proc. PI [31,5 – 37,4]) respondentų gavo naminių gyvūną būdami 5 - 9 metų amžiaus. Daugiau mergaičių – 47,2 proc. tokiam amžiuje gavo gyvūną nei berniukų – 42,0 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas (p < 0,05) (7 lentelė).

7 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymų į klausimą: „Kiek Tau buvo metų, kai namuose atsirado gyvūnas?“ pasiskirstymas

Lytis	Amžius, kai atsirado augintinis							
	0-4 metai		5-9 metai		10-14 metų		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	87	26,3	139	42,0	105	31,7	494	100
Mergaitė	108	24,9	205	47,2	121	27,9	506	100

$$\text{Chi}^2 = 2,23, \text{df} = 2, \text{p} = 0,33$$

Daugiau 5-6 klasių mokinių 5-9 metų amžiuje gavo naminių gyvūną – 50,2 proc. nei 7-8 klasių – 38,7 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas (p = 0,001) (8 lentelė).

8 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kiek Tau buvo metų, kai namuose atsirado gyvūnas?“ pasiskirstymas pagal klases, kuriose jie mokosi

Klasė	Amžius, kai atsirado augintinis							
	0-4 metai		5-9 metai		10-14 metų		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
5-6kl.	97	23,4	208	50,2	109	26,3	531	100
7-8kl.	98	27,9	136	38,7	117	33,3	469	100

$$\text{Chi}^2 = 10,24, \text{df} = 2, p = 0,01$$

Pagal gyvenamąją vietą, daugiau 5-9 metų amžiuje gavo naminį gyvūną gyvenantys bute – 45,9 proc. nei nuomojamame bute – 36,0 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,51$) (9 lentelė).

9 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kiek Tau buvo metų, kai namuose atsirado gyvūnas?“ pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Gyvenamoji vieta	Amžius, kai atsirado augintinis							
	0-4 metai		5-9 metai		10-14 metų		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Namas	122	31,7	172	44,7	91	23,6	456	100
Butas	69	19,4	163	45,9	123	34,6	510	100
Nuomojamas butas	4	16,0	9	36,0	12	48,0	34	100

$$\text{Chi}^2 = 22,88, \text{df} = 4, p < 0,05$$

Didžioji dalis vaikų namuose laiko šuniuką - 53,3 proc. (95 proc. PI [49,7 – 56,8]) arba kačiuką - 22,9 proc. (95 proc. PI [20,1 – 25,9]). Šuniuką namuose laiko panašus skaičius berniukų – 53,5 proc. ir mergaičių – 53,1 proc. ($p = 0,91$). Kačiukus laikančių daugiau berniukų – 24,2 proc. nei mergaičių – 21,9 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,46$) (10 lentelė).

10 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymų į klausimą: „Kokį naminį gyvūną laikai?“ pasiskirstymas.

Laikomas gyvūnas	Namuose laikomų gyvūnų rūšys pagal lytį			
	Berniukai		Mergaitės	
	n	proc.	n	proc.
Jūrų kiaulytė	7	2,1	16	3,7
Kačiukas	80	24,2	95	21,9
Papūgėlės	24	7,3	36	8,3
Šuniukas	177	53,5	230	53,1
Triušis	6	1,8	9	2,1
Žuvytės	37	11,2	47	10,9
Iš viso	331	100	433	100

$$\text{Chi}^2 = 2,32, \text{df} = 5, p = 0,8$$

Pagal klases, daugiau kačiukus laiko 7-8 klasių mokiniai – 23,4 proc. nei 5-6 klasių – 22,5 proc. ($p=0,76$). Šuniukus laikančių taip pat daugiau 7-8 klasių mokinių – 55,3 proc. nei 5-6 klasių – 51,6 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,29$) (11 lentelė).

11 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kokį naminį gyvūną laikai?“ pasiskirstymas pagal klases, kuriose jie mokosi

Laikomas gyvūnas	Namuose laikomų gyvūnų rūšys pagal klases			
	5-6kl.		7-8kl.	
	n	proc.	n	proc.
Jūrų kiaulytė	12	2,9	11	3,1
Kačiukas	93	22,5	82	23,4
Papugėlės	43	10,4	17	4,8
Šuniukas	213	51,6	194	55,3
Triušis	6	1,5	9	2,6
Žuvytės	46	11,1	38	10,8
Iš viso	413	100	351	100

$$\text{Chi}^2 = 9,28, \text{df} = 5, p = 0,1$$

Daugiau kačiukus laiko bute gyvenantys respondentai – 26,6 proc. nei name – 19,5 proc. ($p=0,02$), o šuniukus daugiau laiko gyvenantys name – 58,4 proc. nei nuomojamame bute – 44 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,18$) (12 lentelė).

12 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kokį naminį gyvūną laikai?“ pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Laikomas gyvūnas	Namuose laikomų gyvūnų rūšys pagal gyvenamąją vietą					
	Namas		Butas		Nuomojamas butas	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Jūrų kiaulytė	8	2,1	14	4,0	1	4,0
Kačiukas	75	19,5	94	26,6	6	24,0
Papugėlės	29	7,5	27	7,6	4	16,0
Šuniukas	225	58,4	171	48,3	11	44,0
Triušis	7	1,8	7	2,0	1	4,0
Žuvytės	41	10,6	41	11,6	2	8,0
Iš viso	385	100	354	100	25	100

$$p = 0,2$$

Daugiau mergaitėms – 56,4 proc. nei berniukams – 54,4 proc. naminį gyvūną nupirko tėvai. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,58$) (13 lentelė).

13 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymų į klausimą: „Kaip naminis gyvūnas atsirado Jūsų namuose?“ pasiskirstymas

Lytis	Naminio gyvūno atsiradimo namuose būdai									
	Padovanojo		Nupirko tėvai		Pats įsigyjau		Radau pasimetusį (priglaudžiau)		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	111	33,5	180	54,4	20	6,0	20	6,0	331	100
Mergaitė	152	35,1	244	56,4	18	4,2	19	4,4	433	100

$$\text{Chi}^2 = 2,61, \text{ df} = 3, \text{ p} = 0,46$$

Pagal klases, daugiau 5-6 klasių mokiniams tėvai nupirko naminį gyvūną – 56,7 proc. nei 7-8 klasių – 54,1 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,49$) (14 lentelė).

14 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kaip naminis gyvūnas atsirado Jūsų namuose?“ pasiskirstymas pagal klases, kuriose jie mokosi

Klasė	Naminio gyvūno atsiradimo namuose būdai									
	Padovanojo		Nupirko tėvai		Pats įsigyjau		Radau pasimetusį (priglaudžiau)		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
5-6kl.	151	36,6	234	56,7	15	3,6	13	3,1	413	100
7-8kl.	112	31,9	190	54,1	23	6,6	26	7,4	351	100

$$\text{Chi}^2 = 11,41, \text{ df} = 3, \text{ p} = 0,01$$

Pagal gyvenamą vietą, daugiau bute gyvenantiems mokiniams tėvai nupirko naminį gyvūną – 57,1 proc. nei nuomojamame bute – 32,0 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,02$) (15 lentelė).

15 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kaip naminis gyvūnas atsirado Jūsų namuose?“ pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Gyvenamoji vieta	Naminio gyvūno atsiradimo namuose būdai									
	Padovanojo		Nupirko tėvai		Pats įsigyjau		Radau pasimetusį (priglaudžiau)		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Namas	140	36,4	214	55,6	18	4,7	13	3,4	385	100
Butas	112	31,6	202	57,1	17	4,8	23	6,5	354	100
Nuomojamas butas	11	44,0	8	32,0	3	12,0	3	12,0	25	100

$$p = 0,04$$

7.2.2. Mokinių elgesys su naminiu gyvūnu

72,4 proc. (95 proc. PI [69,1 – 75,5]) respondentų teigia, kad visa šeima rūpinasi gyvūno priežiūra. Panašiai taip teigia mergaitės – 72,5 proc. ir berniukai – 72,2 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,9$) (16 lentelė).

16 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymų į klausimą: „Kas prižiūri gyvūną?“ pasiskirstymas

Lytis	Gyvūno priežiūra											
	Aš pats		Tėvai		Sesės, broliai		Seneliai		Visa šeima		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	60	18,1	22	6,6	7	2,1	3	0,9	239	72,2	331	100
Mergaitė	65	15,0	37	8,5	10	2,3	7	1,6	314	72,5	433	100

$$\text{Chi}^2 = 2,75, \text{df} = 4, p = 0,6$$

Pagal klases, daugiau 7-8 klasių mokinių – 74,4 proc., teigiančių, kad visa šeima prižiūri naminį gyvūną nei 5-6 klasių – 70,7 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,27$) (17 lentelė).

17 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kas prižiūri gyvūną?“ pasiskirstymas pagal klases, kuriose jie mokosi

Klasė	Gyvūno priežiūra											
	Aš pats		Tėvai		Sesės, broliai		Seneliai		Visa šeima		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
5-6kl.	72	17,4	35	8,5	8	1,9	6	1,5	292	70,7	413	100
7-8kl.	53	15,1	24	6,8	9	2,6	4	1,1	261	74,4	351	100

$$\text{Chi}^2 = 2,12, \text{df} = 4, p = 0,71$$

Pagal gyvenamą vietą, daugiau name gyvenančių mokinių – 73,8 proc. teigiančių, kad visa šeima prižiūri naminį gyvūną nei gyvenančių nuomojamame bute – 48,0 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p=0,01$) (18 lentelė).

18 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kas prižiūri gyvūną?“ pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Gyvenamoji vieta	Gyvūno priežiūra											
	Aš pats		Tėvai		Sesės, broliai		Seneliai		Visa šeima		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Namas	53	13,8	34	8,8	13	3,4	1	0,3	284	73,8	385	100
Butas	65	18,4	23	6,5	2	0,6	7	2,0	257	72,6	354	100
Nuomojamas butas	7	28,0	2	8,0	2	8,0	2	8,0	12	48,0	25	100

$p = 0,01$

65,3 proc. (95 proc. PI [61,8 – 68,6]) respondentų teigia, kad laiko paskiepytą naminį gyvūną. Daugiau taip teigiančių berniukų – 68,0 proc. nei mergaičių – 63,2 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,18$) (19 lentelė).

19 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymų į klausimą: „Ar naminis gyvūnas paskiepytas?“ pasiskirstymas

Lytis	Naminio gyvūno paskiepimas							
	Taip		Ne		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	225	68,0	40	12,1	66	19,9	331	100
Mergaitė	273	63,2	43	10,0	116	26,9	432	100

$\chi^2 = 5,19, df = 2, p = 0,08$

Pagal gyvenamąją vietą, daugiau paskiepytus naminius gyvūnus laiko nuomojamame bute gyvenantys respondentai – 72,0 proc. nei nuosavame name – 62,9 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,34$) (20 lentelė).

20 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Ar naminis gyvūnas paskiepytas?“ pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Gyvenamoji vieta	Naminio gyvūno paskiepimas							
	Taip		Ne		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Namas	242	62,9	50	13,0	93	24,2	385	100
Butas	238	67,4	30	8,5	85	24,1	353	100
Nuomojamas butas	18	72,0	3	12,0	4	16,0	25	100

$p = 0,3$

45,2 proc. (95 proc. PI [41,7 – 48,7]) respondentų teigia, kad nemiega su gyvūnais. Daugiau taip teigiančių mergaičių – 47,8 proc. nei berniukų – 41,7 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas

($p= 0,1$). Pagal klases, daugiau 5-6 klasių – 48,7 proc. nei 7-8 klasių – 41,0 proc. ($p= 0,03$), teigiančių, kad nemiega su naminiais gyvūnais. Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau keturių vaikų šeimoje – 56,3 proc. nemiega su gyvūnu nei vieno vaiko šeimoje - 36,6 proc. ($p= 0,003$). Pagal šeimos statusą, nemiegančių su naminiu gyvūnu daugiau su abiem tėvais ir seneliais gyvenančių – 52,6 proc. nei gyvenančių tik su mama – 32,4 proc. ($p= 0,004$) (21 lentelė).

21 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kaip elgiesi su naminiais gyvūnais?“ pasiskirstymas pagal lytį, klasę, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Respondentų, miegančių su gyvūnais, skaičius							
	Taip		Kartais		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	52	15,7	141	42,6	138	41,7	331	100
Mergaitė	92	21,2	134	30,9	207	47,8	433	100
$\text{Chi}^2 = 11,68, \text{df} = 2, p = 0,003$								
Klasė								
5-6kl.	79	19,1	133	32,2	201	48,7	413	100
7-8kl.	65	18,5	142	40,5	144	41,0	351	100
$\text{Chi}^2 = 6,08, \text{df} = 2, p = 0,05$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	40	30,5	43	32,8	48	36,6	131	100
2	64	17,8	137	38,2	158	44,0	359	100
3	24	14,0	66	38,6	81	47,4	171	100
4 ir daugiau	16	15,5	29	28,2	58	56,3	103	100
$\text{Chi}^2 = 20,54, \text{df} = 6, p = 0,002$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	84	16,7	180	35,8	239	47,5	503	100
Tik su mama	36	26,5	56	41,2	44	32,4	136	100
Tik su tėčiu	2	14,3	5	35,7	7	50,0	14	100
Su seneliais	5	55,6	0	0,0	4	44,4	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	14	18,4	22	28,9	40	52,6	76	100
Tik su mama ir seneliais	3	11,5	12	46,2	11	42,3	26	100
$p = 0,01$								

48,8 proc. (95 proc. PI [45,3 – 52,4]) respondentų teigia, kad kartais glosto svetimus gyvūnus. Taip teigiančių daugiau mergaičių – 52,9 proc. nei berniukų – 43,5 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p= 0,01$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau taip besielgiančių vaikų iš šeimų, kur auga 2 vaikai, – 53,5 proc. nei iš šeimų, kur auga keturi ir daugiau vaikų - 43,7 proc. ($p= 0,08$). Be to, daugiau tik su mama gyvenantys – 63,2 proc. nei tik su tėčiu glosto svetimus gyvūnus – 28,6 proc. ($p= 0,01$) (22 lentelė).

22 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kaip elgiesi su naminiais gyvūnais?“ pasiskirstymas pagal lytį, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Respondentų, glostančių svetimus gyvūnus, skaičius							
	Taip		Kartais		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	30	9,1	144	43,5	157	47,4	331	100
Mergaitė	52	12,0	229	52,9	152	35,1	433	100
$\text{Chi}^2 = 11,95, \text{df} = 2, p = 0,003$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	25	19,1	58	44,3	48	36,6	131	100
2	27	7,5	192	53,5	140	39,0	359	100
3	20	11,7	78	45,6	73	42,7	171	100
4 ir daugiau	10	9,7	45	43,7	48	46,6	103	100
$\text{Chi}^2 = 17,11, \text{df} = 6, p = 0,01$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	59	11,7	237	47,1	207	41,2	503	100
Tik su mama	9	6,6	86	63,2	41	30,1	136	100
Tik su tėčiu	3	21,4	4	28,6	7	50,0	14	100
Su seneliais	0	0,0	4	44,4	5	55,6	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	8	10,5	29	38,2	39	51,3	76	100
Tik su mama ir seneliais	3	11,5	13	50,0	10	38,5	26	100
$p = 0,02$								

56,2 proc. (95 proc. PI [52,7 – 59,7]) respondentų teigia, kad nebučiuoja naminių gyvūnų. Daugiau taip teigiančių berniukų – 68,6 proc. nei mergaičių – 46,8 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$). Pagal klases, taip teigiančių daugiau 7-8 klasių – 25,9 proc. nei 5-6 klasių – 19,4 proc. ($p = 0,03$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau nebučiuojančių gyvūnų šeimose, kur auga vienas vaikas, – 31,5 proc. nei šeimose, kur auga keturi ir daugiau vaikų – 13,6 proc. ($p < 0,05$). Pagal šeimos statusą, daugiau nebučiuojančių savo augintinių šeimose, kur vaikas gyvena tik su mama ir seneliais – 38,5 proc. nei gyvenančių tik su seneliais – 11,1 proc. ($p = 0,16$) (23 lentelė).

23 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kaip elgiesi su naminiai gyvūnais?“ pasiskirstymas pagal lytį, klasę, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Respondentų, bučiuojančių naminius gyvūnus, skaičius							
	Taip		Kartais		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	48	14,5	56	16,9	227	68,6	331	100
Mergaitė	115	26,6	115	26,6	202	46,8	432	100
$\text{Chi}^2 = 36,63, \text{df} = 2, p = 0,01$								
Klasė								
5-6kl.	88	21,4	80	19,4	244	59,2	412	100
7-8kl.	75	21,4	91	25,9	185	52,7	351	100
$\text{Chi}^2 = 5,01, \text{df} = 2, p = 0,08$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	40	30,8	41	31,5	49	37,7	130	100
2	83	23,1	84	23,4	192	53,5	359	100
3	20	11,7	32	18,7	119	69,6	171	100
4 ir daugiau	20	19,4	14	13,6	69	67,0	103	100
$\text{Chi}^2 = 39,15, \text{df} = 6, p = 0,99$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	99	19,7	104	20,7	299	59,6	502	100
Tik su mama	32	23,5	37	27,2	67	49,3	136	100
Tik su tėčiu	2	14,3	3	21,4	9	64,3	14	100
Su seneliais	3	33,3	1	11,1	5	55,6	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	18	23,7	16	21,1	42	55,3	76	100
Tik su mama ir seneliais	9	34,6	10	38,5	7	26,9	26	100
$p = 0,1$								

86 proc. (95 proc. PI [83,4 - 88,3]) respondentų teigia, kad neleidžia naminiam gyvūnui būti iš jų lėkštės. Daugiau taip teigiančių mergaičių – 88,2 proc. nei berniukų – 83,1 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,04$). Pagal klases, daugiau 7-8 klasių – 87,7 proc. nei 5-6 klasių – 84,5 proc. ($p = 0,19$) mokinių neleidžia gyvūnui būti iš savo lėkštės. Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau neleidžiančių gyvūnui būti iš savo lėkštės, kur trys vaikai šeimoje, – 88,9 proc. nei tose šeimose, kuriose auga vienas vaikas – 81,5 proc. ($p = 0,08$). Taip besielgiančių pagal šeimos statusą, daugiau su seneliais gyvenančių – 100,0 proc. nei tik su tėčiu – 71,4 proc. ($p = 0,07$) (24 lentelė).

24 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kaip elgiesi su naminiais gyvūnais?“ pasiskirstymas pagal lytį, klasę, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Respondentų, leidžiančių gyvūnui būti iš jų lėkštės, skaičius							
	Taip		Kartais		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	16	4,8	40	12,1	275	83,1	331	100
Mergaitė	18	4,2	33	7,6	381	88,2	432	100
$\text{Chi}^2 = 4,63, \text{df} = 2, p = 0,1$								
Klasė								
5-6kl.	18	4,4	46	11,2	348	84,5	412	100
7-8kl.	16	4,6	27	7,7	308	87,7	351	100
$\text{Chi}^2 = 2,64, \text{df} = 2, p = 0,27$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	8	6,2	16	12,3	106	81,5	130	100
2	13	3,6	38	10,6	308	85,8	359	100
3	9	5,3	10	5,8	152	88,9	171	100
4 ir daugiau	4	3,9	9	8,7	90	87,4	103	100
$\text{Chi}^2 = 6,18, \text{df} = 6, p = 0,4$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	19	3,8	47	9,4	436	86,9	502	100
Tik su mama	10	7,4	11	8,1	115	84,6	136	100
Tik su tėčiu	2	14,3	2	14,3	10	71,4	14	100
Su seneliais	0	0,0	0	0,0	9	100,0	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	1	1,3	12	15,8	63	82,9	76	100
Tik su mama ir seneliais	2	7,7	1	3,8	23	88,5	26	100
$p = 0,13$								

67,1 proc. (95 proc. PI [63,7 – 70,4]) respondentų neleidžia naminiam gyvūnui kandžiotis ir draskytis. Daugiau taip besielgiančių mergaičių – 72,9 proc. nei berniukų – 59,5 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$).

95,4 proc. (95 proc. PI [93,8 – 96,7]) respondentų teigia, kad nemuša savo naminių gyvūnų. Daugiau tokių mergaičių – 96,1 proc. nei berniukų – 94,6 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,34$). Pagal klases, daugiau 5-6 klasių – 96,4 proc. nei 7-8 klasių – 94,3 proc. ($p = 0,19$), nemušančių savo gyvūnų. Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau nemušančių savo gyvūnų yra šeimose, kur auga du vaikai šeimoje, – 96,4 proc. nei šeimose, kur auga keturi ir daugiau vaikų – 92,2 proc. ($p = 0,08$). Pagal šeimos statusą, daugiau vaikų, gyvenančių su seneliais ir nemušančių savo gyvūnų nei taip besielgiančių, gyvenančių tik su mama ir seneliais (100 proc. ir 76,9 proc. atitinkamai, ($p = 0,23$) (25 lentelė).

25 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kaip elgiesi su naminiais gyvūnais?“ pasiskirstymas pagal lytį, klasę, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Respondentų, mušančių savo gyvūnus, skaičius							
	Taip		Kartais		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	5	1,5	13	3,9	313	94,6	331	100
Mergaitė	0	0,0	17	3,9	415	96,1	432	100
$p = 0,04$								
Klasė								
5-6kl.	1	0,2	14	3,4	397	96,4	412	100
7-8kl.	4	1,1	16	4,6	331	94,3	351	100
$p = 0,22$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	0	0,0	5	3,8	125	96,2	130	100
2	3	0,8	10	2,8	346	96,4	359	100
3	0	0,0	9	5,3	162	94,7	171	100
4 ir daugiau	2	1,9	6	5,8	95	92,2	103	100
$p = 0,25$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	4	0,8	17	3,4	481	95,8	502	100
Tik su mama	0	0,0	3	2,2	133	97,8	136	100
Tik su tėčiu	1	7,1	0	0,0	13	92,9	14	100
Su seneliais	0	0,0	0	0,0	9	100,0	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	0	0,0	4	5,3	72	94,7	76	100
Tik su mama ir seneliais	0	0,0	6	23,1	20	76,9	26	100
$p = 0,01$								

93,2 proc. (95 proc. PI [91,2 – 94,8]) respondentų teigia, kad nėra taip, jog nekenčia savo naminių gyvūnų. Daugiau tokių mergaičių – 93,8 proc. nei berniukų – 92,4 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,52$), daugiau 5-6 klasių – 95,9 proc. nei 7-8 klasių – 90,0 proc. ($p = 0,002$), daugiau vieno vaiko šeimoje – 96,2 proc. nei trijų vaikų šeimose – 88,9 proc. ($p = 0,02$), daugiau gyvenačių su seneliais – 100,0 proc. nei gyvenačių tik su mama – 92,6 proc. ($p = 0,74$) (26 lentelė).

26 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kaip elgiesi su naminiais gyvūnais?“ pasiskirstymas pagal lytį, klasę, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Respondentų, nekenčiančių savo gyvūnų, skaičius							
	Taip		Kartais		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	6	1,8	19	5,7	306	92,4	331	100
Mergaitė	4	0,9	23	5,3	405	93,8	432	100
$\text{Chi}^2 = 1,22, \text{df} = 2, p = 0,54$								
Klasė								
5-6kl.	4	1,0	13	3,2	395	95,9	412	100
7-8kl.	6	1,7	29	8,3	316	90,0	351	100
$\text{Chi}^2 = 10,46, \text{df} = 2, p = 0,01$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	0	0,0	5	3,8	125	96,2	130	100
2	5	1,4	15	4,2	339	94,4	359	100
3	2	1,2	17	9,9	152	88,9	171	100
4 ir daugiau	3	2,9	5	4,9	95	92,9	103	100
$p = 0,06$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	3	0,6	30	6,0	469	93,4	502	100
Tik su mama	3	2,2	7	5,1	126	92,6	136	100
Tik su tėčiu	1	7,1	0	0,0	13	92,9	14	100
Su seneliais	0	0,0	0	0,0	9	100,0	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	2	2,6	2	2,6	72	94,7	76	100
Tik su mama ir seneliais	1	3,8	3	11,5	22	84,6	26	100
$p = 0,2$								

78,1 proc. (95 proc. PI [75,1 – 80,9]) respondentų teigia, kad rūpinasi naminio gyvūno higiena ir švara. Daugiau taip teigiančių mergaičių – 83,1 proc. nei berniukų – 71,6 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$), daugiau 5-6 klasių – 79,6 proc. nei 7-8 klasių – 76,4 proc. ($p = 0,27$), daugiau, kur šeimoje auga vienas vaikas – 84,6 proc. nei kur auga keturi ir daugiau vaikų – 74,8 proc. ($p = 0,06$), daugiau su seneliais gyvenančių – 100,0 proc. nei su abiem tėvais ir seneliais – 71,1 proc. ($p = 0,08$) (27 lentelė).

76,5 proc. (95 proc. PI [73,4 – 79,5]) respondentų žaidžia su naminiu gyvūnu, kaip su geriausiu draugu. Taip teigiančių daugiau mergaičių – 78,2 proc. nei berniukų – 74,3 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,21$).

27 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kaip elgiesi su naminiai gyvūnais?“ pasiskirstymas pagal lytį, klasę, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Respondentų, rūpinimasis naminio gyvūno higiena, švara, skaičius							
	Taip		Kartais		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	237	71,6	77	23,3	17	5,1	331	100
Mergaitė	359	83,1	54	12,5	19	4,4	432	100
$\text{Chi}^2 = 16,03, \text{df} = 2, \text{p} = 0,01$								
Klasė								
5-6kl.	328	79,6	67	16,3	17	4,1	412	100
7-8kl.	268	76,4	64	18,2	19	5,4	351	100
$\text{Chi}^2 = 1,35, \text{df} = 2, \text{p} = 0,51$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	110	84,6	16	12,3	4	3,1	130	100
2	281	78,3	66	18,4	12	3,3	359	100
3	128	74,9	34	19,9	9	5,3	171	100
4 ir daugiau	77	74,8	15	14,6	11	10,7	103	100
$\text{Chi}^2 = 14,37, \text{df} = 6, \text{p} = 0,03$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	402	80,1	78	15,5	22	4,4	502	100
Tik su mama	96	70,6	35	25,7	5	3,7	136	100
Tik su tėčiu	12	85,7	0	0,0	2	14,3	14	100
Su seneliais	9	100,0	0	0,0	0	0,0	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	54	71,1	16	21,1	6	7,9	76	100
Tik su mama ir seneliais	23	88,5	2	7,7	1	3,8	26	100
$\text{p} = 0,03$								

7.2.3. Kambarinių augalų paplitimas mokinių šeimose

Didžioji dalis vaikų 87 proc. (95 proc. PI [84,8 – 88,9]) augina namuose kambarinius augalus. Daugiau augalų augina mergaitės – 89,5 proc. nei berniukai – 84,4 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($\text{p} = 0,02$) (28 lentelė).

28 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymų į klausimą: „Ar augini namuose kambarinius augalus?“ pasiskirstymas

Lytis	Kambarinių augalų paplitimas					
	Taip		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	417	84,4	77	15,6	494	100
Mergaitė	453	89,5	53	10,5	506	100

$$\text{Chi}^2 = 5,78, \text{df} = 1, \text{p} = 0,02$$

Pagal klases, daugiau kambarinius augalus auginančių 5-6 klasių mokinių – 88,5 proc. nei 7-8 klasių – 85,3 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,12$) (29 lentelė).

29 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Ar augini namuose kambarinius augalus?“ pasiskirstymas pagal klases, kuriose jie mokosi

Klasė	Kambarinių augalų paplitimas					
	Taip		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
5-6kl.	470	88,5	61	11,5	531	100
7-8kl.	400	85,3	69	14,7	469	100

$$\text{Chi}^2 = 2,29, \text{df} = 1, p = 0,13$$

Daugiau kambarinius augalus augina bute gyvenantys respondentai – 88,2 proc. nei nuomojamame bute – 73,5 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p=0,02$) (30 lentelė).

30 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Ar augini namuose kambarinius augalus?“ pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Gyvenamoji vieta	Kambarinių augalų paplitimas					
	Taip		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Namas	395	86,6	61	13,4	456	100
Butas	450	88,2	60	11,8	510	100
Nuomojamas butas	25	73,5	9	26,5	34	100

$$\text{Chi}^2 = 6,20, \text{df} = 2, p = 0,05$$

Nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp kambarinių augalų auginimo namuose ir lyties bei gyvenamosios vietos. Mergaitės turi 1,53 karto didesnę šansą nei berniukai auginti namuose kambarinius augalus. Gyvenantys bute 2,6 karto ir gyvenantys name 2,35 karto daugiau augina kambarinius augalus nei tie, kurie gyvena nuomojamame bute (31 lentelė).

31 lentelė. Kambarinių augalų auginimą lemiantys veiksniai

Kintamasis		ŠSb	ŠSp	95% PI	p
Lytis	Berniukas	1,0	1,0	-	-
	Mergaitė	1,58	1,53	1,05 – 2,24	0,03
Klasė	5-6kl.	1,33	1,63	0,86 – 3,11	0,14
	7-8kl.	1,0	1,0	-	-
Amžius	10-11 metų	0,99	0,63	0,29 – 1,37	0,24
	12-13 metų	1,70	1,29	0,72 – 2,3	0,4
	14-15 metų	1,0	1,0	-	-
Vaikų skaičius šeimoje	1 (tik aš)	1,0	1,0	-	-
	2	0,76	0,79	0,45 – 1,38	0,41
	3	0,74	0,72	0,38 – 1,35	0,30
	4 ir daugiau	0,92	0,9	0,42 – 1,92	0,78
Gyvenamoji vieta	Butas	2,7	2,6	1,14 – 5,93	0,02
	Namas	2,33	2,35	1,02 – 5,39	0,04
	Nuomojamas butas	1,0	1,0	-	-

N = 1000, Modelio tikėtimumo santykis Chi kvadratas = 21,24, df = 9, p = 0,01, Hošmerio ir Lemešou testas Chi kvadratas = 5,63, df = 8, p = 0,69, R² = 0,02 (Cox & Snell), Nagelkerke koeficientas = 0,04, modelį teisingai klasifikavo 87,0% imties respondentų.

Didžioji dalis vaikų namuose augina kambarines gėles - 78,2 proc. (95 proc. PI [75,5 – 80,8]). Daugiau nei 14 proc. (95 proc. PI [12,2 – 16,8]) nežino, kokios augalų rūšys pas juos namuose. Kambarines gėles augina daugiau mergaičių – 83,2 proc. nei berniukų – 73,1 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas (p<0,05) (32 lentelė).

32 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymų į klausimą: „Kokių kambarinių augalų dažniausiai yra Jūsų namuose?“ pasiskirstymas

Augalai	Namuose laikomų kambarinių augalų rūšys pagal lytį			
	Berniukai		Mergaitės	
	n	proc.	n	proc.
Vaistiniai	21	4,7	18	3,9
Prieskoniniai	16	3,6	22	4,7
Kambarinės gėlės	326	73,1	386	83,2
Nežinau	83	18,6	38	8,2
Iš viso	446	100	464	100

$$\text{Chi}^2 = 22,62, \text{df} = 3, \text{p} = 0,01$$

Pagal klases, daugiau kambarinius augalus auginančių 5-6 klasių mokinių – 79,1 proc. nei 7-8 klasių – 77,3 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas (p= 0,49) (33 lentelė).

33 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kokių kambarinių augalų dažniausiai yra Jūsų namuose?“ pasiskirstymas pagal klases, kuriose jie mokosi

Augalai	Namuose laikomų kambarinių augalų rūšys pagal klases			
	5-6kl.		7-8kl.	
	n	proc.	n	proc.
Vaistiniai	17	3,5	22	5,3
Prieskoniniai	11	2,2	27	6,5
Kambarinės gėlės	389	79,1	323	77,3
Nežinau	75	15,2	46	11,0
Iš viso	492	100	418	100

$$\text{Chi}^2 = 14,53, \text{ df} = 3, \text{ p} = 0,002$$

Daugiau kambarines gėles augina gyvenantys bute respondentai – 79,3 proc. nei nuomojamame bute – 74,1 proc. ($p = 0,4$) (34 lentelė).

34 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą: „Kokių kambarinių augalų dažniausiai yra Jūsų namuose?“ pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Augalai	Namuose laikomų kambarinių augalų rūšys pagal gyvenamąją vietą					
	Namas		Butas		Nuomojamas butas	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Vaistiniai	23	5,5	15	3,2	1	3,7
Prieskoniniai	14	3,4	21	4,5	3	11,1
Kambarinės gėlės	321	77,3	371	79,3	20	74,1
Nežinau	57	13,7	61	13,0	3	11,1
Iš viso	415	100	468	100	27	100

$$p = 0,32$$

7.3. Naminių gyvūnų įtaka vaikų savijautai ir sveikatai.

Didžioji dalis vaikų 56,3 proc. (95 proc. PI [52,8 – 59,8]) teigia, kad atsiradus naminiam gyvūnui, jų gyvenimo ritmas (rutina) pagerėjo į gerą pusę. Daugiau taip manančių mergaičių – 58,1 proc. nei berniukų – 53,9 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,25$) (35 lentelė). 5-6 klasių mokinių, teigiančių, kad jų gyvenimo ritmas pagerėjo, daugiau – 61,3 proc. nei taip teigiančių 7-8 klasių mokinių – 50,4 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,002$).

35 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymai į klausimą: „Ar atsiradus naminiam gyvūnui namuose pasikeitė gyvenimo ritmas (rutina)?“

Lytis	Gyvenimo ritmo (rutinos) pasikeitimas									
	Taip, į gerąją pusę		Nepastebėjau		Ne, nepasikeitė		Pablogėjo		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	178	53,9	113	34,2	35	10,6	4	1,2	330	100
Mergaitė	251	58,1	130	30,1	50	11,6	1	0,2	432	100

p = 0,21

Pagal šeimos statusą, daugiau vaikų, gyvenančių su seneliais, mano, kad atsiradus naminiam gyvūnui, pagerėjo gyvenimo ritmas – 88,9 proc. nei taip manančių, gyvenančių tik su tėčiu – 42,9 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas (p= 0,02) (36 lentelė).

36 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar atsiradus naminiam gyvūnui namuose pasikeitė gyvenimo ritmas (rutina)?“ pagal šeimos statusą

Šeimos statusas	Gyvenimo ritmo (rutinos) pasikeitimas									
	Taip, į gerąją pusę		Nepastebėjau		Ne, nepasikeitė		Pablogėjo		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Su abiem tėvais (globėjais)	285	56,9	155	30,9	58	11,6	3	0,6	501	100
Tik su mama	71	52,2	48	35,3	15	11,0	2	1,5	136	100
Tik su tėčiu	6	42,9	8	57,1	0	0,0	0	0,0	14	100
Su seneliais	8	88,9	1	11,1	0	0,0	0	0,0	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	43	56,6	23	30,3	10	13,2	0	0,0	76	100
Tik su mama ir seneliais	16	61,5	8	30,8	2	7,7	0	0,0	26	100

p = 0,61

Vaikų teigusių, kad pagerėjo gyvenimo ritmas, daugiau šeimose, kur auga vienas vaikas - 60,8 proc. nei šeimose, kuriose auga keturi ir daugiau vaikų – 51,5 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas (p= 0,16) (37 lentelė).

37 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar atsiradus naminiam gyvūnui namuose pasikeitė gyvenimo ritmas (rutina)?“ pagal vaikų skaičių šeimoje

Vaikų skaičius šeimoje	Gyvenimo ritmo (rutinos) pasikeitimas									
	Taip, į gerąją pusę		Nepastebėjau		Ne, nepasikeitė		Pablogėjo		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
1 (tik aš)	79	60,8	32	24,6	19	14,6	0	0,0	130	100
2	208	58,1	112	31,3	36	10,1	2	0,6	358	100
3	89	52,0	63	36,8	19	11,1	0	0,0	171	100
4 ir daugiau	53	51,5	36	35,0	11	10,7	3	2,9	103	100

p = 0,04

Analizuojant apklausos rezultatus pagal vaikų laimingumą, nustatyta, kad žymiai daugiau besijaučiančių labai laimingais vaikų mano, kad atsiradus naminiam gyvūnui, pagerėjo gyvenimas. Taip mano – 62,8 proc. laimingais besijaučiančių vaikų. Tuo tarpu iš visiškai nelaimingų vaikų teigusių, kad jų gyvenimas pagerėjo, buvo tik 26,7 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas (p= 0,004) (38 lentelė).

38 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar atsiradus naminiam gyvūnui namuose pasikeitė gyvenimo ritmas (rutina)?“ pagal laimingumą

Laimingumas	Gyvenimo ritmo (rutinos) pasikeitimas									
	Taip, į gerąją pusę		Nepastebėjau		Ne, nepasikeitė		Pablogėjo		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Jaučiuosi labai laimingas (-a)	235	62,8	102	27,3	35	9,4	2	0,5	374	100
Jaučiuosi pakankamai laimingas (-a)	168	52,2	118	36,6	35	10,9	1	0,3	322	100
Nesijaučiu laimingas (-a)	22	43,1	17	33,3	10	19,6	2	3,9	51	100
Esu visiškai nelaimingas (-a)	4	26,7	6	40,0	5	33,3	0	0,0	15	100

p = 0,99

Daugiau turinčių daug draugų mano, kad atsiradus naminiam gyvūnui, jų gyvenimas pagerėjo - 60,3 proc. nei taip teigusių vaikų, kurie visai neturi draugų – 41,2 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas (p= 0,11) (39 lentelė).

39 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar atsiradus naminiam gyvūnui namuose pasikeitė gyvenimo ritmas (rutina)?“ pagal draugų turėjimą

Draugų turėjimas	Gyvenimo ritmo (rutinos) pasikeitimas									
	Taip, į gerąją pusę		Nepastebėjau		Ne, nepasikeitė		Pablogėjo		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Turiu vieną	15	53,6	8	28,6	4	14,3	1	3,6	28	100
Turiu keletą	123	50,0	86	35,0	36	14,6	1	0,4	246	100
Turiu daug	284	60,3	145	30,8	40	8,5	2	0,4	471	100
Visai neturiu	7	41,2	4	23,5	5	29,4	1	5,9	17	100

$p = 0,001$

52,7 proc. (95 proc. PI [49,1 – 56,2]) mokinių teigia, kad naminis gyvūnas daro teigiamą įtaką sveikatai. Daugiau taip manančių mergaičių – 53,7 proc. nei berniukų – 51,4 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,53$) (40 lentelė).

40 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymai į klausimą: „Tavo nuomone, kokią įtaką naminis gyvūnas daro Tavo sveikatai?“

Lytis	Naminio gyvūno įtaka sveikatai									
	Teigiama		Neigiama		Nedaro jokios įtakos		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	170	51,4	3	0,9	102	30,8	56	16,9	331	100
Mergaitė	232	53,7	4	0,9	119	27,5	77	17,8	432	100

$p = 0,81$

Pagal klases, daugiau 5-6 klasių mokinių – 56,8 proc. nei 7-8 klasių – 47,9 proc. manančių, kad naminiai gyvūnai daro teigiamą įtaką sveikatai. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,02$) (41 lentelė).

41 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Tavo nuomone, kokią įtaką naminis gyvūnas daro Tavo sveikatai?“ pagal klases, kuriose jie mokosi

Klasė	Naminio gyvūno įtaka sveikatai									
	Teigiama		Neigiama		Nedaro jokios įtakos		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
5-6kl.	234	56,8	5	1,2	85	20,6	88	21,4	412	100
7-8kl.	168	47,9	2	0,6	136	38,7	45	12,8	351	100

$\text{Chi}^2 = 33,13$ df = 3, $p < 0,05$

Pagal šeimos statusą daugiau vaikų, gyvenančių su seneliais, mano, kad naminiai gyvūnai daro teigiamą įtaką jų sveikatai – 77,8 proc. nei taip manančių gyvenančių tik su mama – 44,9 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,06$) (42 lentelė).

42 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Tavo nuomone, kokią įtaką naminis gyvūnas daro Tavo sveikatai?“ pagal šeimos statusą

Šeimos statusas	Naminio gyvūno įtaka sveikatai									
	Teigiama		Neigiama		Nedaro jokios įtakos		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Su abiem tėvais (globėjais)	276	55,0	6	1,2	129	25,7	91	18,1	502	100
Tik su mama	61	44,9	1	0,7	55	40,4	19	14,0	136	100
Tik su tėčiu	8	57,1	0	0,0	5	35,7	1	7,1	14	100
Su seneliais	7	77,8	0	0,0	2	22,2	0	0,0	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	35	46,1	0	0,0	27	35,5	14	18,4	76	100
Tik su mama ir seneliais	15	57,7	0	0,0	3	11,5	8	30,8	26	100

$p = 0,07$

57,7 proc. vaikų iš šeimų, kur auga vienas vaikas, mano, kad naminis gyvūnas daro teigiamą įtaką sveikatai. Taip manančių iš šeimų, kuriose auga trys vaikai - 45,0 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p=0,03$) (43 lentelė).

43 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Tavo nuomone, kokią įtaką naminis gyvūnas daro Tavo sveikatai?“ pagal vaikų skaičių šeimoje

Vaikų skaičius šeimoje	Naminio gyvūno įtaka sveikatai									
	Teigiama		Neigiama		Nedaro jokios įtakos		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
1 (tik aš)	75	57,7	0	0,0	42	32,3	13	10,0	130	100
2	194	54,0	5	1,4	100	27,9	60	16,7	359	100
3	77	45,0	2	1,2	57	33,3	35	20,5	171	100
4 ir daugiau	56	54,4	0	0,0	22	21,4	25	24,3	103	100

$p = 0,04$

Pagal laimingumą, 55,3 proc. besijaučiančių labai laimingais mano, kad naminis gyvūnas daro teigiamą įtaką sveikatai, o visiškai nelaimingų vaikų taip manančių – 46,7 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,52$) (44 lentelė).

44 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Tavo nuomone, kokią įtaką naminis gyvūnas daro Tavo sveikatai?“ pagal laimingumą

Laimingumas	Naminio gyvūno įtaka sveikatai									
	Teigiama		Neigiama		Nedaro jokios įtakos		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Jaučiuosi labai laimingas (-a)	207	55,3	4	1,1	107	28,6	56	15,0	374	100
Jaučiuosi pakankamai laimingas (-a)	162	50,2	3	0,9	95	29,4	63	19,5	323	100
Nesijaučiu laimingas (-a)	26	51,0	0	0,0	15	29,4	10	19,6	51	100
Esu visiškai nelaimingas (-a)	7	46,7	0	0,0	4	26,7	4	26,7	15	100

$p = 0,86$

Vaikų, turinčių daug draugų ir manančių, kad naminis gyvūnas daro teigiamą įtaką sveikatai, daugiau nei vaikų, kurie visai neturi draugų (53,7 proc. ir 41,2 proc. atitinkamai.). Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,27$) (45 lentelė).

45 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Tavo nuomone, kokią įtaką naminis gyvūnas daro Tavo sveikatai?“ pagal draugų turėjimą

Draugų turėjimas	Naminio gyvūno įtaka sveikatai									
	Teigiama		Neigiama		Nedaro jokios įtakos		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Turiu vieną	15	53,6	0	0,0	4	14,3	9	32,1	28	100
Turiu keletą	127	51,4	1	0,4	78	31,6	41	16,6	247	100
Turiu daug	253	53,7	5	1,1	134	28,5	79	16,8	471	100
Visai neturiu	7	41,2	1	5,9	5	29,4	4	23,5	17	100

$p = 0,16$

45,3 proc. (95 proc. PI [41,8 – 48,9]) mokinių teigia, kad naminis gyvūnas juos myli ir jie myli gyvūną. Daugiau taip mano berniukų – 50,2 proc. nei mergaičių – 41,7 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,02$) (46 lentelė).

46 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymai į teiginį: „Naminiai gyvūnai Tavo namuose.“

Lytis	Atsakymai													
	Daro tave laimingesniu		Neleidžia jaustis vienišam		Stiprina tavo sveikatą		Su juo ilgai būni lauke		Tai tavo tikras draugas		Tave myli ir tu juos myli		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	70	21,1	41	12,4	5	1,5	17	5,1	32	9,7	166	50,2	331	100
Mergaitė	108	25,0	71	16,4	5	1,2	23	5,3	45	10,4	180	41,7	432	100

$$\text{Chi}^2 = 6,56, \text{df} = 5, p = 0,26$$

Be to, daugiau 5-6 klasių – 46,2 proc. nei 7-8 klasių mokinių – 44,3 proc. mano, kad naminis gyvūnas juos myli ir jie myli gyvūną. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,59$) (47 lentelė).

47 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Naminiai gyvūnai Tavo namuose.“ pagal klases, kuriose jie mokosi

Klasė	Atsakymai													
	Daro tave laimingesniu		Neleidžia jaustis vienišam		Stiprina tavo sveikatą		Su juo ilgai būni lauke		Tai tavo tikras draugas		Tave myli ir tu juos myli		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
5-6kl.	98	23,7	57	13,8	8	1,9	18	4,4	41	9,9	191	46,2	413	100
7-8kl.	80	22,9	55	15,7	2	0,6	22	6,3	36	10,3	155	44,3	350	100

$$p = 0,45$$

Pagal šeimos statusą, daugiau vaikų, gyvenančių su seneliais, mano, kad naminis gyvūnas juos myli ir jie myli gyvūną (55,6 proc.) nei gyvenančių tik su mama – 32,4 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,11$) (48 lentelė).

48 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Naminiai gyvūnai Tavo namuose:“ pagal šeimos statusą

Šeimos statusas	Atsakymai													
	Daro tave laimingesniu		Neleidžia jaustis vienišam		Stiprina tavo sveikatą		Su juo ilgai būni lauke		Tai tavo tikras draugas		Tave myli ir tu juos myli		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Su abiem tėvais (globėjais)	113	22,5	69	13,7	6	1,2	26	5,2	47	9,4	241	48,0	502	100
Tik su mama	44	32,4	22	16,2	2	1,5	6	4,4	18	13,2	44	32,4	136	100
Tik su tėčiu	2	14,3	4	28,6	0	0,0	0	0,0	3	21,4	5	35,7	14	100
Su seneliais	2	22,2	2	22,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	5	55,6	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	12	15,8	13	17,1	2	2,6	2	2,6	8	10,5	39	51,3	76	100
Tik su mama ir seneliais	5	19,2	2	7,7	0	0,0	6	23,1	1	3,8	12	46,2	26	100

$p = 0,01$

Vaikų iš šeimų, kuriose auga 2 vaikai, ir teigiančių, kad gyvūnas juos myli ir jie myli gyvūną, daugiau nei taip manančių vaikų iš šeimų, kuriose auga 3 vaikai (50,7 proc. ir 36,8 proc. atitinkamai). Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,002$) (49 lentelė).

49 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Naminiai gyvūnai Tavo namuose:“ pagal vaikų skaičių šeimoje

Vaikų skaičius šeimoje	Atsakymai													
	Daro tave laimingesniu		Neleidžia jaustis vienišam		Stiprina tavo sveikatą		Su juo ilgai būni lauke		Tai tavo tikras draugas		Tave myli ir tu juos myli		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
1 (tik aš)	29	22,1	19	14,5	0	0,0	8	6,1	20	15,3	55	42,0	131	100
2	86	24,0	43	12,0	6	1,7	15	4,2	27	7,5	182	50,7	359	100
3	40	23,4	37	21,6	0	0,0	10	5,8	21	12,3	63	36,8	171	100
4 ir daugiau	23	22,5	13	12,7	4	3,9	7	6,9	9	8,8	46	45,1	102	100

$p = 0,01$

Taip teigiančių laimingų vaikų daugiau (51,6 proc.) nei visiškai nelaimingų (20,0 proc.). Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,01$) (50 lentelė).

50 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Naminiai gyvūnai Tavo namuose:“ pagal laimingumą

Laimingumas	Atsakymai													
	Daro tave laimingesniu		Neleidžia jaustis vienišam		Stiprina tavo sveikatą		Su juo ilgai būni lauke		Tai tavo tikras draugas		Tave myli ir tu juos myli		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Jaučiuosi labai laimingas (-a)	84	22,5	42	11,2	3	0,8	25	6,7	27	7,2	193	51,6	374	100
Jaučiuosi pakankamai laimingas (-a)	82	25,4	56	17,3	5	1,5	11	3,4	39	12,1	130	40,2	323	100
Nesijaučiu laimingas (-a)	12	23,5	9	17,6	1	2,0	3	5,9	6	11,8	20	39,2	51	100
Esu visiškai nelaimingas (-a)	0	0,0	5	33,3	1	6,7	1	6,7	5	33,3	3	20,0	15	100

$p = 0,01$

Vaikų, turinčių daug draugų ir teigiančių, kad naminis gyvūnas juos myli ir jie myli gyvūnus, yra daugiau nei taip teigiančių vaikų, turinčių tik vieną draugą (50,0 proc. ir 28,6 proc. atitinkamai). Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,03$) (51 lentelė).

51 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Naminiai gyvūnai Tavo namuose:“ pagal draugų turėjimą

Draugų turėjimas	Atsakymai													
	Daro tave laimingesniu		Neleidžia jaustis vienišam		Stiprina tavo sveikatą		Su juo ilgai būni lauke		Tai tavo tikras draugas		Tave myli ir tu juos myli		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Turiu vieną	8	28,6	6	21,4	0	0,0	3	10,7	3	10,7	8	28,6	28	100
Turiu keletą	65	26,3	40	16,2	1	0,4	13	5,3	31	12,6	97	39,3	247	100
Turiu daug	103	21,8	60	12,7	8	1,7	24	5,1	41	8,7	236	50,0	472	100
Visai neturiu	2	12,5	6	37,5	1	6,3	0	0,0	2	12,5	5	31,3	16	100

$p = 0,02$

39,2 proc. (95 proc. PI [35,8 – 42,7]) mokinių teigia, kad naminis gyvūnas buvo juos sužeidęs, apdraskęs bent keletą kartų. Daugiau taip teigiančių berniukų – 43,8 proc. nei mergaičių – 35,6 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,02$). Pagal klases taip nurodo daugiau 5-6 kl. – 40,3 proc. nei 7-8 kl. mokinių – 37,9 proc. ($p = 0,48$).

74,7 proc. (95 proc. PI [71,5 – 77,7]) mokinių teigia, kad su naminiu gyvūnu jaučiasi geriau nei be jo. Daugiau taip manančių mergaičių – 76,4 proc. nei berniukų – 72,5 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p=0,22$) (52 lentelė).

52 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymai į klausimą: „Ar su naminiu gyvūnu jautiesi geriau nei be jo?“

Lytis	Savijauta su naminiu gyvūnu							
	Taip		Ne		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	240	72,5	22	6,6	69	20,8	331	100
Mergaitė	330	76,4	21	4,9	81	18,8	432	100

$$\text{Chi}^2 = 1,86, \text{ df} = 2, p = 0,4$$

Daugiau 5-6 klasių – 78,4 proc. nei 7-8 klasių mokinių – 70,4 proc. su naminiu gyvūnu jaučiasi geriau nei be jo. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p=0,01$) (53 lentelė).

53 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar su naminiu gyvūnu jautiesi geriau nei be jo?“ pagal klases, kuriose jie mokosi

Klasė	Savijauta su naminiu gyvūnu							
	Taip		Ne		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
5-6kl.	323	78,4	15	3,6	74	18,0	412	100
7-8kl.	247	70,4	28	8,0	76	21,7	351	100

$$\text{Chi}^2 = 9,27, \text{ df} = 2, p = 0,01$$

Visi vaikai, gyvenantys su seneliais, teigia, kad su naminiu gyvūnu jaučiasi geriau nei be jo. Taip teigiančių gyvenančių su mama ir seneliais – 61,5 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p=0,02$) (54 lentelė).

54 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar su naminiu gyvūnu jautiesi geriau nei be jo?“ pagal šeimos statusą

Šeimos statusas	Savijauta su naminiu gyvūnu							
	Taip		Ne		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Su abiem tėvais (globėjais)	379	75,5	24	4,8	99	19,7	502	100
Tik su mama	102	75,0	10	7,4	24	17,6	136	100
Tik su tėčiu	10	71,4	1	7,1	3	21,4	14	100
Su seneliais	9	100,0	0	0,0	0	0,0	9	100
Su abiem tėvais ir seneliais	54	71,1	7	9,2	15	19,7	76	100
Tik su mama ir seneliais	16	61,5	1	3,8	9	34,6	26	100

$p = 0,41$

Vieno vaiko šeimoje augančių vaikų, teigiančių, kad su naminiu gyvūnu jaučiasi geriau, yra 83,8 proc., o šeimose, kur auga 4 vaikai taip teigusių – 64,1 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,001$) (55 lentelė).

55 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar su naminiu gyvūnu jautiesi geriau nei be jo?“ pagal vaikų skaičių šeimoje

Vaikų skaičius šeimoje	Savijauta su naminiu gyvūnu							
	Taip		Ne		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
1 (tik aš)	109	83,8	6	4,6	15	11,5	130	100
2	277	77,2	15	4,2	67	18,7	359	100
3	118	69,0	15	8,8	38	22,2	171	100
4 ir daugiau	66	64,1	7	6,8	30	29,1	103	100

$\chi^2 = 18,68$, $df = 6$, $p = 0,005$

Labai laimingų vaikų, manančių, kad su naminiu gyvūnu jaučiasi geriau nei be jo, daugiau nei nelaimingų vaikų (78,3 proc. ir 66,7 proc. atitinkamai). Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,06$) (56 lentelė).

56 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar su naminiu gyvūnu jautiesi geriau nei be jo?“ pagal laimingumą

Laimingumas	Savijauta su naminiu gyvūnu							
	Taip		Ne		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Jaučiuosi labai laimingas (-a)	293	78,3	15	4,0	66	17,6	374	100
Jaučiuosi pakankamai laimingas (-a)	233	72,1	21	6,5	69	21,4	323	100
Nesijaučiu laimingas (-a)	34	66,7	5	9,8	12	23,5	51	100
Esu visiškai nelaimingas (-a)	10	66,7	2	13,3	3	20,0	15	100

$p = 0,21$

Be to, vaikų, kurie turi daug draugų ir teigusių, kad su gyvūnu jaučiasi geriau nei be jo, yra daugiau nei tų vaikų, kurie turi tik vieną draugą (75,4 proc. ir 64,3 proc. atitinkamai). Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,15$) (57 lentelė).

57 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar su naminiu gyvūnu jautiesi geriau nei be jo?“ pagal draugų turėjimą

Draugų turėjimas	Savijauta su naminiu gyvūnu							
	Taip		Ne		Nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Turiu vieną	18	64,3	2	7,1	8	28,6	28	100
Turiu keletą	185	74,9	14	5,7	48	19,4	247	100
Turiu daug	355	75,4	27	5,7	89	18,9	471	100
Visai neturiu	12	70,6	0	0,0	5	29,4	17	100

$p = 0,72$

7.4. Vaikų žinios apie naminių gyvūnų įtaką jų sveikatai ir savijautai pagal vaikų lytį ir amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą.

52,1 proc. (95 proc. PI [49,0 – 55,2]) mokinių teigia, kad nežino, kokią įtaką sveikatai daro naminiai gyvūnai. Daugiau taip mano berniukų – 53,0 proc. nei mergaičių – 51,2 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,55$) (58 lentelė).

58 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymai į klausimą: „Ar žinai, kokią įtaką sveikatai daro naminiai gyvūnai?“

Lytis	Žinios apie gyvūnų įtaką					
	Taip, žinau		Ne, nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	232	47,0	262	53,0	494	100
Mergaitė	247	48,8	259	51,2	506	100

$\text{Chi}^2 = 0,34, \text{df} = 1, p = 0,56$

12-13 metų vaikų, nežinančių, kokią įtaką sveikatai daro naminiai gyvūnai, daugiau – 53,3 proc. nei 14-15 metų – 50,0 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,36$) (59 lentelė).

59 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar žinai, kokią įtaką sveikatai daro naminiai gyvūnai?“ pagal klases, kuriose jie mokosi

Amžius	Žinios apie gyvūnų įtaką					
	Taip, žinau		Ne, nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
10-11 metų	119	46,9	135	53,1	254	100
12-13 metų	186	46,7	212	53,3	398	100
14-15 metų	174	50,0	174	50,0	348	100

$$\text{Chi}^2 = 0,94, \text{ df} = 2, \text{ p} = 0,62$$

Nežinančių, kokią įtaką sveikatai daro naminiai gyvūnai, buvo daugiau tarp su seneliais gyvenančių vaikų – 73,3 proc. nei tarp su abiem tėvais (globėjais) gyvenančių – 50,7 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,09$) (60 lentelė).

60 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar žinai, kokią įtaką sveikatai daro naminiai gyvūnai?“ pagal šeimos statusą

Šeimos statusas	Žinios apie gyvūnų įtaką					
	Taip, žinau		Ne, nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Su abiem tėvais (globėjais)	316	49,3	325	50,7	641	100
Tik su mama	85	48,3	91	51,7	176	100
Tik su tėčiu	17	77,3	5	22,7	22	100
Su seneliais	4	26,7	11	73,3	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	45	42,1	62	57,9	107	100
Tik su mama ir seneliais	12	30,8	27	69,2	39	100

$$\text{Chi}^2 = 16,88, \text{ df} = 5, \text{ p} = 0,005$$

Nežinančių naminių gyvūnų įtakos žmogaus sveikatai buvo tarp vaikų iš vieno vaiko šeimos nei iš keturių vaikų šeimos (39,9 proc. ir 60,3 proc. atitinkamai). Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p=0,001$) (61 lentelė).

61 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar žinai, kokią įtaką sveikatai daro naminiai gyvūnai?“ pagal vaikų skaičių šeimoje

Vaikų skaičius šeimoje	Žinios apie gyvūnų įtaką					
	Taip, žinau		Ne, nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
1 (tik aš)	101	60,1	67	39,9	168	100
2	227	47,1	255	52,9	482	100
3	103	45,0	126	55,0	229	100
4 ir daugiau	48	39,7	73	60,3	121	100

$$\text{Chi}^2 = 14,24, \text{ df} = 3, \text{ p} = 0,003$$

71,3 proc. (95 proc. PI [68,4 – 74,1]) respondentų žino apie naminių gyvūnų galėjimą sukelti alergiją. Daugiau tai žinančių mergaičių – 75,3 proc. nei berniukų – 65,2 proc. ($p < 0,05$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 14-15 metų – 76,1 proc. nei 12-13 metų – 63,8 proc. žinančių, kad gyvūnai gali sukelti alergiją. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$) (62 lentelė).

62 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar naminiai gyvūnai gali:“ pagal lytį ir amžių

Lytis	Vaikų žinios apie naminių gyvūnų galėjimą sukelti alergiją							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	322	65,2	96	19,4	76	15,4	494	100
Mergaitė	381	75,3	83	16,4	42	8,3	506	100
$\text{Chi}^2 = 15,55, \text{df} = 2, p = 0,01$								
Amžius								
10-11 metų	184	72,4	42	16,5	28	11,0	254	100
12-13 metų	254	63,8	87	21,9	57	14,3	398	100
14-15 metų	265	76,1	50	14,4	33	9,5	348	100
$\text{Chi}^2 = 14,27, \text{df} = 4, p = 0,01$								

85,0 proc. (95 proc. PI [82,7 – 87,1]) respondentų žino apie naminių gyvūnų galėjimą apkandžioti. Daugiau tai žinančių mergaičių – 88,9 proc. nei berniukų – 81,0 proc. ($p < 0,05$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 14-15 metų – 86,2 proc. nei 12-13 metų – 83,2 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,24$).

45,5 proc. (95 proc. PI [42,4 – 48,6]) respondentų žino, kad naminiai gyvūnai gali susargdinti pasiutlige. Daugiau taip teigusių mergaičių – 47,6 proc. nei berniukų – 43,3 proc. ($p = 0,17$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 10-11 metų – 51,6 proc. nei 12-13 metų – 36,7 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$). Be to, daugiau tai žinančių vaikų, kurie auga dviejų vaikų šeimose, nei augančių trijų vaikų šeimose (47,9 proc. ir 39,7 proc. atitinkamai) ($p = 0,04$). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau žinančių, kad naminiai gyvūnai gali susargdinti pasiutlige buvo vaikai, gyvenantys tik su tėčiu – 59,1 proc. nei gyvenantys tik su mama ir seneliais – 23,1 proc. ($p = 0,004$) (63 lentelė).

63 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar naminiai gyvūnai gali:“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Respondentų žinios, ar naminiai gyvūnai gali susargdinti pasiutlige							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	214	43,3	141	28,5	139	28,1	494	100
Mergaitė	241	47,6	148	29,2	117	23,1	506	100
$\text{Chi}^2 = 3,52, \text{df} = 2, p = 0,17$								
Amžius								
10-11 metų	131	51,6	65	25,6	58	22,8	254	100
12-13 metų	146	36,7	128	32,2	124	31,2	398	100
14-15 metų	178	51,1	96	27,6	74	21,3	348	100
$\text{Chi}^2 = 22,05, \text{df} = 4, p = 0,01$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	77	45,8	60	35,7	31	18,5	168	100
2	231	47,9	139	28,8	112	23,2	482	100
3	91	39,7	62	27,1	76	33,2	229	100
4 ir daugiau	56	46,3	28	23,1	37	30,6	121	100
$\text{Chi}^2 = 17,39, \text{df} = 6, p = 0,01$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	311	48,5	182	28,4	148	23,1	641	100
Tik su mama	75	42,6	53	30,1	48	27,3	176	100
Tik su tėčiu	13	59,1	5	22,7	4	18,2	22	100
Su seneliais	4	26,7	7	46,7	4	26,7	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	43	40,2	26	24,3	38	35,5	107	100
Tik su mama ir seneliais	9	23,1	16	41,0	14	35,9	39	100
$p = 0,02$								

34,0 proc. (95 proc. PI [31,1 – 36,9]) respondentų žino, kad naminiai gyvūnai gali užkrėsti kirmėlėmis. Daugiau taip teigusių mergaičių – 38,9 proc. nei berniukų – 28,9 proc. ($p = 0,001$), 14-15 metų – 44,5 proc. nei 12-13 metų – 26,6 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau vaikų iš šeimų, kur auga vienas vaikas – 38,1 proc. nei kur auga keturi ir daugiau vaikų – 29,8 proc. nurodė, kad naminiai gyvūnai gali užkrėsti kirmėlėmis ($p =$

0,15). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau tai žinančių gyvena tik su tėčiu – 50,0 proc. nei tik su mama ir seneliais – 17,9 proc. ($p=0,01$) (64 lentelė).

64 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar naminiai gyvūnai gali:“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Respondentų žinios, ar naminiai gyvūnai gali užkrėsti kirmėlėmis							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berņiuukas	143	28,9	196	39,7	155	31,4	494	100
Mergaitė	197	38,9	190	37,5	119	23,5	506	100
$\text{Chi}^2 = 13,258, \text{df} = 2, p = 0,001$								
Amžius								
10-11 metų	79	31,1	95	37,4	80	31,5	254	100
12-13 metų	106	26,6	178	44,7	114	28,6	398	100
14-15 metų	155	44,5	113	32,5	80	23,0	348	100
$\text{Chi}^2 = 29,95, \text{df} = 4, p = 0,01$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	64	38,1	67	39,9	37	22,0	168	100
2	164	34,0	200	41,5	118	24,5	482	100
3	76	33,2	74	32,3	79	34,5	229	100
4 ir daugiau	36	29,8	45	37,2	40	33,1	121	100
$\text{Chi}^2 = 13,93, \text{df} = 6, p = 0,03$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	233	36,3	248	38,7	160	25,0	641	100
Tik su mama	53	30,1	67	38,1	56	31,8	176	100
Tik su tėčiu	11	50,0	8	36,4	3	13,6	22	100
Su seneliais	6	40,0	5	33,3	4	26,7	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	30	28,0	37	34,6	40	37,4	107	100
Tik su mama ir seneliais	7	17,9	21	53,8	11	28,2	39	100
$p = 0,04$								

50,5 proc. (95 proc. PI [47,4 – 53,6]) respondentų nežino, kad naminiai gyvūnai gali susargdinti odos ligomis. Daugiau to nežinančių mergaičių – 54,0 proc. nei berniukų – 47,0 proc. ($p=0,03$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 12-13 metų – 54,3 proc. nei 10-11 metų – 44,5 proc. vaikų nežino, kad naminiai gyvūnai gali susargdinti odos ligomis. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p=0,01$). Tyrimo duomenimis, kad naminiai gyvūnai gali susargdinti odos ligomis, daugiau nežinančių vaikų buvo tarp tų, kurie šeimose auga vieni - 54,2 proc. Daugiavaikėse šeimose tokių vaikų buvo 43,8 proc. ($p=0,08$) (65 lentelė).

65 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar naminiai gyvūnai gali:“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Respondentų žinios, ar naminiai gyvūnai gali susargdinti odos ligomis							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	110	22,3	232	47,0	152	30,8	494	100
Mergaitė	144	28,5	273	54,0	89	17,6	506	100
$\text{Chi}^2 = 24,21, \text{df} = 2, p = 0,01$								
Amžius								
10-11 metų	78	30,7	113	44,5	63	24,8	254	100
12-13 metų	72	18,1	216	54,3	110	27,6	398	100
14-15 metų	104	29,9	176	50,6	68	19,5	348	100
$\text{Chi}^2 = 22,01, \text{df} = 4, p = 0,01$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	36	21,4	91	54,2	41	24,4	168	100
2	134	27,8	248	51,5	100	20,7	482	100
3	48	21,0	113	49,3	68	29,7	229	100
4 ir daugiau	36	29,8	53	43,8	32	26,4	121	100
$\text{Chi}^2 = 11,99, \text{df} = 6, p = 0,06$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	165	25,7	334	52,1	142	22,2	641	100
Tik su mama	38	21,6	89	50,6	49	27,8	176	100
Tik su tėčiu	6	27,3	12	54,5	4	18,2	22	100
Su seneliais	6	40,0	4	26,7	5	33,3	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	28	26,2	43	40,2	36	33,6	107	100
Tik su mama ir seneliais	11	28,2	23	59,0	5	12,8	39	100
$p = 0,09$								

55,4 proc. (95 proc. PI [52,3 – 58,5]) respondentų nežino, kad naminiai gyvūnai gali susargdinti virškinamojo trakto ligomis. Daugiau šio fakto nežinančių mergaičių – 57,3 proc. nei berniukų – 53,4 proc. ($p = 0,22$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 14-15 metų – 56,6 proc. nei 10-11 metų – 52,8 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,34$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau nežinančių, kur šeimoje du vaikai – 55,6 proc. nei kur keturi ir daugiau vaikų – 54,5 proc. ($p = 0,8$). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau nežinančių tik su mama gyvenančių – 63,1 proc. nei gyvenančių tik su tėčiu – 22,7 proc. ($p < 0,05$) (66 lentelė).

66 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar naminiai gyvūnai gali:“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Vaikų žinios apie naminių gyvūnų galėjimą susargdinti virškinamojo trakto ligomis							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	62	12,6	264	53,4	168	34,0	494	100
Mergaitė	83	16,4	290	57,3	133	26,3	506	100
$\text{Chi}^2 = 8,19, \text{df} = 2, p = 0,02$								
Amžius								
10-11 metų	38	15,0	134	52,8	82	32,3	254	100
12-13 metų	40	10,1	223	56,0	135	33,9	398	100
14-15 metų	67	19,3	197	56,6	84	24,1	348	100
$\text{Chi}^2 = 17,78, \text{df} = 4, p = 0,001$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	28	16,7	93	55,4	47	28,0	168	100
2	70	14,5	268	55,6	144	29,9	482	100
3	30	13,1	127	55,5	72	31,4	229	100
4 ir daugiau	17	14,0	66	54,5	38	31,4	121	100
$\text{Chi}^2 = 1,36, \text{df} = 6, p = 0,97$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	105	16,4	350	54,6	186	29,0	641	100
Tik su mama	11	6,3	111	63,1	54	30,7	176	100
Tik su tėčiu	9	40,9	5	22,7	8	36,4	22	100
Su seneliais	3	20,0	8	53,3	4	26,7	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	11	10,3	52	48,6	44	41,1	107	100
Tik su mama ir seneliais	6	15,4	28	71,8	5	12,8	39	100
$p = 0,01$								

45,8 proc. (95 proc. PI [42,7 – 48,9]) respondentų žino, kad naminiai gyvūnai gali pagydyti. Daugiau tai žinančių mergaičių – 50,2 proc. nei berniukų – 41,3 proc. ($p = 0,01$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 10-11 metų – 47,6 proc. nei 14-15 metų – 44,0 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,39$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau, kur auga du vaikai – 49,8 proc. nei kur auga keturi ir daugiau vaikų – 41,3 proc. ($p = 0,09$).

62,9 proc. (95 proc. PI [59,9 – 65,9]) respondentų žino, kad naminiai gyvūnai gali padėti atsigausti po sunkių ligų, netekčių. Daugiau tai žinančių mergaičių – 70,2 proc. nei berniukų – 55,5 proc. ($p < 0,05$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 12-13 metų – 65,6 proc. nei 10-11 metų – 61,0 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,23$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau, kur šeimoje du vaikai – 65,8 proc. nei kur trys – 56,8 proc. ($p = 0,02$). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau žino tik su mama ir seneliais gyvenantys vaikai – 69,2 proc. nei tik su seneliais – 53,3 proc. ($p = 0,28$) (67 lentelė).

67 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar naminiai gyvūnai gali:“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Vaikų žinios apie naminių gyvūnų galėjimą padėti atsigausti po sunkių ligų, netekčių							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	274	55,5	150	30,4	70	14,2	494	100
Mergaitė	355	70,2	105	20,8	46	9,1	506	100
$\text{Chi}^2 = 23,19, \text{df} = 2, p = 0,01$								
Amžius								
10-11 metų	155	61,0	67	26,4	32	12,6	254	100
12-13 metų	261	65,6	98	24,6	39	9,8	398	100
14-15 metų	213	61,2	90	25,9	45	12,9	348	100
$\text{Chi}^2 = 2,38, \text{df} = 4, p = 0,59$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	106	63,1	43	25,6	19	11,3	168	100
2	317	65,8	116	24,1	49	10,2	482	100
3	130	56,8	63	27,5	36	15,7	229	100
4 ir daugiau	76	62,8	33	27,3	12	9,9	121	100
$\text{Chi}^2 = 7,42, \text{df} = 6, p = 0,28$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	412	64,3	147	22,9	82	12,8	641	100
Tik su mama	107	60,8	56	31,8	13	7,4	176	100
Tik su tėčiu	15	68,2	4	18,2	3	13,6	22	100
Su seneliais	8	53,3	6	40,0	1	6,7	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	60	56,1	33	30,8	14	13,1	107	100
Tik su mama ir seneliais	27	69,2	9	23,1	3	7,7	39	100
$p = 0,19$								

7.5. Vaikų žinios apie kambarinių augalų įtaką jų sveikatai ir savijautai pagal vaikų lytį ir amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą.

64,4 proc. (95 proc. PI [61,4 – 67,3]) mokinių teigia, kad nežino, kokią įtaką sveikatai daro kambariniai augalai. Taip manančių berniukų – 64,6 proc. ir mergaičių skaičius panašus – 64,2 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,92$) (68 lentelė).

68 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymai į klausimą: „Ar žinai, kokią įtaką sveikatai daro kambariniai augalai?“

Lytis	Respondentų žinios apie kambarinių augalų daromą įtaką sveikatai					
	Taip, žinau		Ne, nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	175	35,4	319	64,6	494	100
Mergaitė	181	35,8	325	64,2	506	100

$$\text{Chi}^2 = 0,01, \text{df} = 1, p = 0,91$$

Pagal amžiaus grupes, nežino, kokią įtaką sveikatai daro kambariniai augalai, daugiau 14-15 metų – 66,4 proc. nei 10-11 metų – 61,0 proc. vaikų. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,18$) (69 lentelė).

69 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar žinai, kokią įtaką sveikatai daro kambariniai augalai?“ pagal amžių

Amžius	Respondentų žinios apie kambarinių augalų daromą įtaką sveikatai					
	Taip, žinau		Ne, nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
10-11 metų	99	39,0	155	61,0	254	100
12-13 metų	140	35,2	258	64,8	398	100
14-15 metų	117	33,6	231	66,4	348	100

$$\text{Chi}^2 = 1,89, \text{df} = 2, p = 0,39$$

Be to, nežinančių, kokią įtaką sveikatai daro kambariniai augalai, daugiau su seneliais gyvenančių vaikų – 80,0 proc. nei tik su mama ir seneliais gyvenančių – 59,0 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,16$) (70 lentelė).

70 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar žinai, kokią įtaką sveikatai daro kambariniai augalai?“ pagal šeimos statusą

Šeimos statusas	Respondentų žinios apie kambarinių augalų daromą įtaką sveikatai					
	Taip, žinau		Ne, nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Su abiem tėvais (globėjais)	226	35,3	415	64,7	641	100
Tik su mama	60	34,1	116	65,9	176	100
Tik su tėčiu	9	40,9	13	59,1	22	100
Su seneliais	3	20,0	12	80,0	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	42	39,3	65	60,7	107	100
Tik su mama ir seneliais	16	41,0	23	59,0	39	100

$$\text{Chi}^2 = 3,19, \text{df} = 5, p = 0,67$$

Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau trijų vaikų šeimoje augančių vaikų nežino, kokią įtaką sveikatai daro kambariniai augalai - 66,8 proc. nei augančių vieno vaiko šeimose – 58,3 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,08$) (71 lentelė).

71 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Ar žinai, kokią įtaką sveikatai daro kambariniai augalai?“ pagal vaikų skaičių šeimoje

Vaikų skaičius šeimoje	Respondentų žinios apie kambarinių augalų daromą įtaką sveikatai					
	Taip, žinau		Ne, nežinau		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.
1 (tik aš)	70	41,7	98	58,3	168	100
2	164	34,0	318	66,0	482	100
3	76	33,2	153	66,8	229	100
4 ir daugiau	46	38,0	75	62,0	121	100

$$\text{Chi}^2 = 4,11, \text{df} = 3, p = 0,25$$

55,1 proc. (95 proc. PI [52,0 – 58,2]) respondentų žino, kad kambariniai augalai gali sukelti alergiją. Daugiau žinančių mergaičių – 63,4 proc. nei berniukų – 46,6 proc. ($p<0,05$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 14-15 metų – 60,3 proc. nei 12-13 metų – 50,8 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p=0,01$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau žino tie vaikai, kurie auga vieno vaiko šeimose – 64,9 proc. nei augančių trijų vaikų šeimose – 46,3 proc. ($p<0,05$). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau žino su seneliais gyvenantys vaikai – 80,0 proc. nei su abiem tėvais ir seneliais – 46,7 proc. ($p=0,02$) (72 lentelė).

72 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar kambariniai augalai gali:“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Vaikų žinios apie kambarinių augalų galėjimą sukelti alergiją							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	230	46,6	155	31,4	109	22,1	494	100
Mergaitė	321	63,4	128	25,3	57	11,3	506	100
$\text{Chi}^2 = 33,76, \text{df} = 2, p = 0,01$								
Amžius								
10-11 metų	139	54,7	75	29,5	40	15,7	254	100
12-13 metų	202	50,8	122	30,7	74	18,6	398	100
14-15 metų	210	60,3	86	24,7	52	14,9	348	100
$\text{Chi}^2 = 7,24, \text{df} = 4, p = 0,12$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	109	64,9	46	27,4	13	7,7	168	100
2	266	55,2	141	29,3	75	15,6	482	100
3	106	46,3	67	29,3	56	24,5	229	100
4 ir daugiau	70	57,9	29	24,0	22	18,2	121	100
$\text{Chi}^2 = 24,35, \text{df} = 6, p = 0,01$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	363	56,6	170	26,5	108	16,8	641	100
Tik su mama	94	53,4	63	35,8	19	10,8	176	100
Tik su tėčiu	12	54,5	7	31,8	3	13,6	22	100
Su seneliais	12	80,0	2	13,3	1	6,7	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	50	46,7	28	26,2	29	27,1	107	100
Tik su mama ir seneliais	20	51,3	13	33,3	6	15,4	39	100
$p = 0,02$								

52,1 proc. (95 proc. PI [49,0 – 55,2]) respondentų nežino, kad kambariniai augalai gali susargdinti odos ligomis. Daugiau to nežinančių mergaičių – 54,5 proc. nei berniukų – 49,6 proc. ($p = 0,12$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 12-13 metų – 54,3 proc. nei 10-11 metų – 48,8 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,19$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau, kur auga trys vaikai – 54,6 proc. nei kur auga keturi ir daugiau – 48,8 proc. ($p = 0,29$). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau nežino tik su mama ir seneliais gyvenantys vaikai – 64,1 proc. nei su seneliais – 46,7 proc. ($p = 0,29$) (73 lentelė).

73 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar kambariniai augalai gali:“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Vaikų žinios apie kambarinių augalų galėjimą susargdinti odos ligomis							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	104	21,1	245	49,6	145	29,4	494	100
Mergaitė	138	27,3	276	54,5	92	18,2	506	100
$\text{Chi}^2 = 18,33, \text{df} = 2, p = 0,01$								
Amžius								
10-11 metų	62	24,4	124	48,8	68	26,8	254	100
12-13 metų	81	20,4	216	54,3	101	25,4	398	100
14-15 metų	99	28,4	181	52,0	68	19,5	348	100
$\text{Chi}^2 = 9,95, \text{df} = 4, p = 0,04$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	52	31,0	86	51,2	30	17,9	168	100
2	111	23,0	251	52,1	120	24,9	482	100
3	48	21,0	125	54,6	56	24,5	229	100
4 ir daugiau	31	25,6	59	48,8	31	25,6	121	100
$\text{Chi}^2 = 8,04, \text{df} = 6, p = 0,24$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	168	26,2	323	50,4	150	23,4	641	100
Tik su mama	41	23,3	102	58,0	33	18,8	176	100
Tik su tėčiu	3	13,6	14	63,6	5	22,7	22	100
Su seneliais	7	46,7	7	46,7	1	6,7	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	18	16,8	50	46,7	39	36,4	107	100
Tik su mama ir seneliais	5	12,8	25	64,1	9	23,1	39	100
$p = 0,01$								

49,6 proc. (95 proc. PI [46,5 – 52,7]) respondentų nežino, kad kambariniai augalai gali sukelti astmą. Daugiau to nežinančių berniukų – 51,2 proc. nei mergaičių – 48,0 proc. ($p = 0,33$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 12-13 metų – 53,0 proc. nei 14-15 metų – 45,7 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,04$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau nežinančių, kur auga du vaikai – 51,9 proc. nei kur auga vienas vaikas – 39,3 proc. ($p = 0,01$). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau nežinančių gyvenančių tik su tėčiu – 63,6 proc. nei gyvenančių su seneliais – 26,7 proc. ($p = 0,03$) (74 lentelė).

74 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar kambariniai augalai gali.“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Vaikų žinios apie kambarinių augalų galėjimą sukelti astmą							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	107	21,7	253	51,2	134	27,1	494	100
Mergaitė	188	37,2	243	48,0	75	14,8	506	100
$\text{Chi}^2 = 38,96, \text{df} = 2, p = 0,01$								
Amžius								
10-11 metų	78	30,7	126	49,6	50	19,7	254	100
12-13 metų	100	25,1	211	53,0	87	21,9	398	100
14-15 metų	117	33,6	159	45,7	72	20,7	348	100
$\text{Chi}^2 = 7,08, \text{df} = 4, p = 0,13$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	62	36,9	66	39,3	40	23,8	168	100
2	133	27,6	250	51,9	99	20,5	482	100
3	66	28,8	118	51,5	45	19,7	229	100
4 ir daugiau	34	28,1	62	51,2	25	20,7	121	100
$\text{Chi}^2 = 9,06, \text{df} = 6, p = 0,17$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	200	31,2	316	49,3	125	19,5	641	100
Tik su mama	57	32,4	91	51,7	28	15,9	176	100
Tik su tėčiu	4	18,2	14	63,6	4	18,2	22	100
Su seneliais	9	60,0	4	26,7	2	13,3	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	17	15,9	49	45,8	41	38,3	107	100
Tik su mama ir seneliais	8	20,5	22	56,4	9	23,1	39	100
$p = 0,01$								

53,3 proc. (95 proc. PI [50,2 – 56,4]) respondentų žino, kad kambariniai augalai gali pagydyti. Tai žinančių mergaičių – 53,8 proc. nei berniukų – 52,8 proc. ($p = 0,78$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 10-11 metų – 60,2 proc. nei 12-13 metų – 50,0 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,01$).

34,9 proc. (95 proc. PI [31,9 – 37,9]) respondentų nežino apie kambarinių augalų galėjimą raminti žmogų. Daugiau to nežinančių mergaičių – 35,2 proc. nei berniukų – 34,6 proc. ($p = 0,87$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 10-11 metų – 40,6 proc. nei 12-13 metų – 32,7 proc. Skirtumas statistiškai reikšmingas ($p = 0,04$). Pagal vaikų skaičius šeimoje, daugiau to nežinančių vaikų, kurie auga trijų vaikų šeimose – 36,7 proc. nei augančių vieno vaiko šeimose – 31,0 proc. ($p = 0,22$). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau nežinančių tik su mama gyvenančių vaikų – 38,1 proc. nei gyvenančių tik su tėčiu – 22,7 proc. ($p = 0,2$) (75 lentelė).

75 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar kambariniai augalai gali:“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Vaikų žinios apie kambarinių augalų galėjimą raminti žmogų							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	259	52,4	171	34,6	64	13,0	494	100
Mergaitė	265	52,4	178	35,2	63	12,5	506	100
$\text{Chi}^2 = 0,07, \text{df} = 2, p = 0,96$								
Amžius								
10-11 metų	110	43,3	103	40,6	41	16,1	254	100
12-13 metų	224	56,3	130	32,7	44	11,1	398	100
14-15 metų	190	54,6	116	33,3	42	12,1	348	100
$\text{Chi}^2 = 11,94, \text{df} = 4, p = 0,02$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	103	61,3	52	31,0	13	7,7	168	100
2	246	51,0	173	35,9	63	13,1	482	100
3	111	48,5	84	36,7	34	14,8	229	100
4 ir daugiau	64	52,9	40	33,1	17	14,0	121	100
$\text{Chi}^2 = 8,92, \text{df} = 6, p = 0,18$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	331	51,6	228	35,6	82	12,8	641	100
Tik su mama	91	51,7	67	38,1	18	10,2	176	100
Tik su tėčiu	15	68,2	5	22,7	2	9,1	22	100
Su seneliais	8	53,3	5	33,3	2	13,3	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	56	52,3	35	32,7	16	15,0	107	100
Tik su mama ir seneliais	23	59,0	9	23,1	7	17,9	39	100
$p = 0,72$								

47,6 proc. (95 proc. PI [44,5 – 50,7]) respondentų žino, kad kambariniai augalai gali atpalaiduoti. Daugiau tai žinančių mergaičių – 50,2 proc. nei berniukų – 44,9 proc. ($p = 0,9$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 14-15 metų – 49,7 proc. nei 10-11 metų – 45,3 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,27$).

69,0 proc. (95 proc. PI [66,1 – 71,8]) respondentų žino, kad kambariniai augalai gali suteikti jaukumo. Daugiau tai nurodžiusių mergaičių – 78,3 proc. nei berniukų – 59,5 proc. ($p < 0,05$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 12-13 metų – 71,4 proc. nei 14-15 metų – 67,2 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,22$).

57,9 proc. (95 proc. PI [54,8 – 60,9]) respondentų nežino apie kambarinių augalų galėjimą stiprinti imunitetą. Daugiau to nežinančių mergaičių – 60,5 proc. nei berniukų – 55,3 proc. ($p = 0,09$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 10-11 metų – 61,0 proc. nei 14-15 metų – 54,0 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,09$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau to nežino tie

vaikai, kurie auga dviejų vaikų šeimose – 60,6 proc. nei augančių keturių ir daugiau vaikų šeimose – 48,8 proc. ($p=0,02$). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau nežinančių tik su mama gyvenančių vaikų – 64,8 proc. nei gyvenančių su seneliais – 40,0 proc. ($p=0,07$) (76 lentelė).

76 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar kambariniai augalai gali:“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Vaikų žinios apie kambarinių augalų galėjimą stiprinti imunitetą							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	149	30,2	273	55,3	72	14,6	494	100
Mergaitė	137	27,1	306	60,5	63	12,5	506	100
$\text{Chi}^2 = 2,84, \text{df} = 2, p = 0,24$								
Amžius								
10-11 metų	66	26,0	155	61,0	33	13,0	254	100
12-13 metų	113	28,4	236	59,3	49	12,3	398	100
14-15 metų	107	30,7	188	54,0	53	15,2	348	100
$\text{Chi}^2 = 3,88, \text{df} = 4, p = 0,42$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	59	35,1	90	53,6	19	11,3	168	100
2	126	26,1	292	60,6	64	13,3	482	100
3	58	25,3	138	60,3	33	14,4	229	100
4 ir daugiau	43	35,5	59	48,8	19	15,7	121	100
$\text{Chi}^2 = 10,71, \text{df} = 6, p = 0,1$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	194	30,3	361	56,3	86	13,4	641	100
Tik su mama	45	25,6	114	64,8	17	9,7	176	100
Tik su tėčiu	10	45,5	9	40,9	3	13,6	22	100
Su seneliais	3	20,0	6	40,0	6	40,0	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	22	20,6	64	59,8	21	19,6	107	100
Tik su mama ir seneliais	12	30,8	25	64,1	2	5,1	39	100
$p = 0,005$								

47,7 proc. (95 proc. PI [44,6 – 50,8]) respondentų žino apie kambarinių augalų galėjimą gerinti sveikatą. Daugiau tai žinančių berniukų – 48,4 proc. nei mergaičių – 47,0 proc. ($p=0,68$). Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 12-13 metų – 48,2 proc. nei 14-15 metų – 47,1 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p=0,74$). Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiau, kur šeimoje vienas vaikas – 51,2 proc. nei kur du vaikai – 44,6 proc. ($p=0,14$). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau gyvenančių su abiem tėvais (globėjais) – 51,6 proc. nei gyvenančių su seneliais – 33,3 proc. ($p=0,16$) (77 lentelė).

77 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip manai, ar kambariniai augalai gali:“ pagal lytį, amžių, vaikų skaičių šeimoje, šeimos statusą

Lytis	Vaikų žinios apie kambarinių augalų galėjimą gerinti sveikatą							
	Taip		Nežinau		Ne		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	239	48,4	210	42,5	45	9,1	494	100
Mergaitė	238	47,0	221	43,7	47	9,3	506	100
$\text{Chi}^2 = 0,18, \text{df} = 2, p = 0,91$								
Amžius								
10-11 metų	121	47,6	105	41,3	28	11,0	254	100
12-13 metų	192	48,2	177	44,5	29	7,3	398	100
14-15 metų	164	47,1	149	42,8	35	10,1	348	100
$\text{Chi}^2 = 3,19, \text{df} = 4, p = 0,53$								
Vaikų skaičius šeimoje								
1 (tik aš)	86	51,2	62	36,9	20	11,9	168	100
2	215	44,6	228	47,3	39	8,1	482	100
3	116	50,7	97	42,4	16	7,0	229	100
4 ir daugiau	60	49,6	44	36,4	17	14,0	121	100
$\text{Chi}^2 = 12,97, \text{df} = 6, p = 0,04$								
Šeimos statusas								
Su abiem tėvais (globėjais)	331	51,6	256	39,9	54	8,4	641	100
Tik su mama	69	39,2	92	52,3	15	8,5	176	100
Tik su tėčiu	11	50,0	9	40,9	2	9,1	22	100
Su seneliais	5	33,3	4	26,7	6	40,0	15	100
Su abiem tėvais ir seneliais	44	41,1	49	45,8	14	13,1	107	100
Tik su mama ir seneliais	17	43,6	21	53,8	1	2,6	39	100
$p = 0,01$								

52,5 proc. (95 proc. PI [49,4 – 55,6]) respondentų teigia, kad kambariniai augalai turi daugiau naudos. Taip mano – 50,0 proc. berniukų ir 54,9 proc. mergaičių. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,12$) (78 lentelė).

78 lentelė. Berniukų ir mergaičių atsakymai į klausimą: „Tavo nuomone, kambariniai augalai turi daugiau naudos, ar žalos žmogui?“

Lytis	Augalų nauda, žala							
	Žinoma, naudos		Nežinau		Daugiau žalos nei naudos		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Berniukas	247	50,0	239	48,4	8	1,6	494	100
Mergaitė	278	54,9	224	44,3	4	0,8	506	100

$$\text{Chi}^2 = 3,51, \text{ df} = 2, \text{ p} = 0,17$$

Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau tik su tėčiu gyvenančių vaikų mano, kad kambariniai augalai turi naudos – 59,1 proc. nei gyvenančių tik su mama – 43,2 proc. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,14$).

Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 14-15 metų – 53,2 proc. nei 10-11 metų – 51,6 proc. respondentų teigia, kad kambariniai augalai turi daugiau naudos. Skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0,71$) (79 lentelė).

79 lentelė. Respondentų atsakymai į klausimą: „Tavo nuomone, kambariniai augalai turi daugiau naudos, ar žalos žmogui?“ pagal klases, kuriose jie mokosi

Amžius	Augalų nauda, žala							
	Žinoma, naudos		Nežinau		Daugiau žalos nei naudos		Iš viso	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
10-11 metų	131	51,6	118	46,5	5	2,0	254	100
12-13 metų	209	52,5	187	47,0	2	0,5	398	100
14-15 metų	185	53,2	158	45,4	5	1,4	348	100

$$p = 0,53$$

8. REZULTATŲ APTARIMAS

Tyrimo duomenimis, didžioji dalis vaikų (75,7 proc.) turi naminį gyvūną. Mergaičių, laikančių naminius gyvūnus, daugiau, nei berniukų (85,0 proc. ir 66,2 proc. atitinkamai). Daugiau naminius gyvūnus laikančių vaikų gyvena name – 83,8 proc. nei bute – 68,6 proc. Nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp naminio gyvūno laikymo namuose ir lyties bei amžiaus. Mergaitėms apie 70 proc. mažesnis šansas nei berniukams laikyti namuose naminius gyvūnus. 10-11 metų amžiaus 2,46 karto ir 12-13 metų amžiaus 1,64 karto daugiau laiko namuose naminius gyvūnus nei 14-15 metų amžiaus vaikai. Didžioji dalis vaikų namuose laiko šuniuką - 53,3 proc. arba kačiuką - 22,9 proc. 34,4 proc. respondentų naminį gyvūną gavo būdami 5-9 metų amžiaus. Daugiau mergaičių – 40,5 proc. tokiam amžiuje gavo gyvūną nei berniukų – 33,0 proc. ir daugiau 5-6 klasių – 50,2 proc. nei 7-8 klasių – 38,7 proc. Pagal gyvenamą vietą, daugiau bute gyvenantiems mokiniams tėvai nupirko naminį gyvūną – 57,1 proc. nei nuomojamame bute – 32,0 proc. Šie tyrimo rezultatai panašūs į kitų tyrėjų. S.Stravinsko, G. Šurkienės ir bendraautorių duomenimis, panašus respondentų skaičius (74,6 proc.) nurodė namuose laikantys naminį gyvūną. Dažniausiai katę (29,9 proc.), šunį (20,8 proc) [20]. I. Jurenko, G. Šurkienės ir bendraautorių atliktame tyrime buvo nustatytas mažesnis procentas respondentų, turinčių naminį gyvūną – 67 proc. 47 proc. visų respondentų augina katiną ir tik 29 proc. šunį [26]. Kitų šalių atliktuose tyrimuose nustatyta, kad 88,7 proc. paauglių turėjo naminių gyvūnų [71].

Įvertinome mokinių elgesį su naminiais gyvūnais. Iš tyrimo rezultatų matyti, kad daugiau yra name gyvenančių mokinių – 73,8 proc. teigiančių, kad visa šeima prižiūri naminį gyvūną nei taip teigiančių nuomojamame bute – 48,0 proc. Pagal klases, daugiau 5-6 klasių – 48,7 proc. nei 7-8 klasių – 41,0 proc. mokinių, teigiančių, kad nemiega su naminiais gyvūnais, daugiau vaikų nemiega su gyvūnu keturių vaikų šeimoje – 56,3 proc. nei vieno vaiko šeimoje - 36,6 proc. ir daugiau su abiem tėvais ir seneliais gyvenančių – 52,6 proc. nei gyvenančių tik su mama – 32,4 proc. I. Jurenko, G. Šurkienės ir bendraautorių atliktame tyrime, nenustatyta sąsajų su vaikų skaičiumi šeimoje ir miegojimo su naminiais gyvūnais: mažose šeimose su gyvūnais miega 60 proc. respondentų, o daugiavaikėse - 53 proc. [26]. 48,8 proc. respondentų teigia, kad kartais glosto svetimus gyvūnus. Taip teigiančių daugiau mergaičių – 52,9 proc. nei berniukų – 43,5 proc. Be to, daugiau tik su mama gyvenančių – 63,2 proc. nei gyvenančių tik su tėčiu glosto svetimus gyvūnus – 28,6 proc. 56,2 proc. respondentų teigia, kad nebučiuoja naminių gyvūnų. Daugiau taip teigiančių berniukų – 68,6 proc. nei mergaičių – 46,8 proc., taip pat 7-8 klasių – 25,9 proc. nei 5-6 klasių – 19,4 proc. ir daugiau taip besielgiančių, kur auga vienas vaikas, – 31,5 proc. nei šeimose, kur auga

keturi ir daugiau vaikų – 13,6 proc. I. Jurenko, G. Šurkienės tyrime nustatyta priešingai, kad 49 proc. mokinių bučiuoja gyvūnus. Daugiau mergaičių – 60 proc. nei berniukų - 40 proc. [26]. 86 proc. respondentų teigia, kad neleidžia naminiam gyvūnui būti iš jų lėkštės. Daugiau taip teigiančių mergaičių – 88,2 proc. nei berniukų – 83,1 proc. 67,1 proc. respondentų neleidžia naminiam gyvūnui kandžiotis ir draskytis. Daugiau taip besielgiančių mergaičių – 72,9 proc. nei berniukų – 59,5 proc. Mokiniai teigia, kad nėra taip, jog nekenčia savo naminių gyvūnų. Daugiau taip teigia 5-6 klasių – 95,9 proc. nei 7-8 klasių – 90,0 proc. ir daugiau vieno vaiko šeimoje – 96,2 proc. nei trijų vaikų šeimose augantys vaikai – 88,9 proc. 78,1 proc. respondentų teigia, kad rūpinasi naminio gyvūno higiena ir švara. Daugiau taip teigiančių mergaičių – 83,1 proc. nei berniukų – 71,6 proc.

Išanalizavus tyrimo rezultatus, nustatytas kambarinių augalų paplitimas mokinių šeimose. Tyrimo duomenimis, didžioji dalis vaikų (87 proc.) augina namuose kambarinius augalus. Daugiau augalų auginančių mergaičių – 89,5 proc. nei berniukų – 84,4 proc. ir daugiau augina bute gyvenantys respondentai – 88,2 proc. nei nuomojamame bute – 73,5 proc. Nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp kambarinių augalų auginimo namuose ir lyties bei gyvenamosios vietos. Mergaitės turi 1,53 karto didesnę šansą nei berniukai auginti namuose kambarinius augalus. Gyvenantys bute 2,6 karto ir gyvenantys name 2,35 karto daugiau augina kambarinius augalus nei tie, kurie gyvena nuomojamame bute. Didžioji dalis vaikų namuose augina kambarines gėles - 78,2 proc. Daugiau nei 14 proc. nežino, kokios augalų rūšys pas juos namuose. Kambarines gėles augina daugiau mergaičių – 83,2 proc. nei berniukų – 73,1 proc. Deja tyrimų, susijusių būtent su kambarinių augalų paplitimu mokinių šeimose nėra rasta nei Lietuvos mokslinėje literatūroje, nei užsienio.

Tyrimo duomenimis, 5-6 klasių mokinių, teigiančių, kad jų gyvenimo ritmas pagerėjo, kai namuose atsirado naminis gyvūnas, daugiau – 61,3 proc. nei taip teigiančių 7-8 klasių mokinių – 50,4 proc. Taip teigia daugiau vaikų, gyvenančių su seneliais – 88,9 proc. nei, gyvenančių tik su tėčiu – 42,9 proc. Analizuojant apklausos rezultatus pagal vaikų laimingumą, nustatyta, kad žymiai daugiau besijaučiančių labai laimingais vaikų mano, kad atsiradus naminiam gyvūnui, pagerėjo gyvenimas. Taip mano – 62,8 proc. laimingais besijaučiančių vaikų. Tuo tarpu iš visiškai nelaimingų vaikų teigusių, kad jų gyvenimas pagerėjo, buvo tik 26,7 proc. Kitų tyrimų duomenimis, 92,4 proc. mokinių nurodė, kad naminių gyvūnų turėjimas jiems teikia džiaugsmą, jie yra laimingi [20]. 56,8 proc. 5-6 klasių mokinių ir 47,9 proc. 7-8 klasių mokinių mano, kad naminiai gyvūnai daro teigiamą įtaką sveikatai. Taip mano 57,7 proc. vaikų iš šeimų, kur auga vienas vaikas ir trys vaikai - 45,0 proc. 45,3 proc. mokinių teigia, kad naminis gyvūnas juos myli ir jie myli gyvūną.

Daugiau taip mano berniukų – 50,2 proc. nei mergaičių – 41,7 proc. Vaikų iš šeimų, kuriose auga 2 vaikai, ir teigiančių, kad gyvūnas juos myli ir jie myli gyvūną, daugiau nei taip manančių vaikų iš šeimų, kuriose auga 3 vaikai (50,7 proc. ir 36,8 proc. atitinkamai). Taip teigiančių laimingų vaikų daugiau (51,6 proc.) nei visiškai nelaimingų (20,0 proc). Vaikų, turinčių daug draugų ir teigiančių, kad naminis gyvūnas juos myli ir jie myli gyvūnus, yra daugiau nei taip teigiančių vaikų, turinčių tik vieną draugą (50,0 proc. ir 28,6 proc. atitinkamai). 39,2 proc. mokinių teigia, kad naminis gyvūnas buvo juos sužeidęs, apdraskęs bent keletą kartų. Daugiau taip teigiančių berniukų – 43,8 proc. nei mergaičių – 35,6 proc. Daugiau 5-6 klasių – 78,4 proc. nei 7-8 klasių mokinių – 70,4 proc. su naminiu gyvūnu jaučiasi geriau nei be jo. Visi vaikai, gyvenantys su seneliais, teigia, kad su naminiu gyvūnu jaučiasi geriau nei be jo. Taip teigiančių gyvenančių su mama ir seneliais – 61,5 proc. Vieno vaiko šeimoje augančių vaikų, teigiančių, kad su naminiu gyvūnu jaučiasi geriau, yra 83,8 proc., o šeimose, kur auga 4 vaikai, taip teigusių – 64,1 proc.

Nagrinėjant tyrimo rezultatus, matyti, kad vaikų žinios apie naminių gyvūnų įtaką jų sveikatai ir savijautai yra nepakankamos. Nežinančių, kokią įtaką sveikatai daro naminiai gyvūnai, daugiau tarp su seneliais gyvenančių vaikų – 73,3 proc. nei tarp su abiem tėvais (globėjais) gyvenančių – 50,7 proc. Taip pat tarp vaikų iš vieno vaiko šeimos nei iš keturių vaikų šeimos (39,9 proc. ir 60,3 proc. atitinkamai). 71,3 proc. respondentų žino apie naminių gyvūnų galėjimą sukelti alergiją. Daugiau tai žinančių mergaičių – 75,3 proc. nei berniukų – 65,2 proc. Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 14-15 metų – 76,1 proc. nei 12-13 metų – 63,8 proc. 85,0 proc. respondentų žino apie naminių gyvūnų galėjimą apkandžioti. Daugiau tai žinančių mergaičių – 88,9 proc. nei berniukų – 81,0 proc. Kad naminiai gyvūnai gali susargdinti pasiutlige, žino daugiau 10-11 metų – 51,6 proc. nei 12-13 metų – 36,7 proc. Be to, daugiau tai žinančių vaikų, kurie auga dviejų vaikų šeimose, nei augančių trijų vaikų šeimose (47,9 proc. ir 39,7 proc. atitinkamai). Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau žinančių, kurie gyvena tik su tėčiu – 59,1 proc. nei gyvenantys tik su mama ir seneliais – 23,1 proc. 34,0 proc. respondentų žino, kad naminiai gyvūnai gali užkrėsti kirmėlėmis. Daugiau taip teigusių mergaičių – 38,9 proc. nei berniukų – 28,9 proc., 14-15 metų – 44,5 proc. nei 12-13 metų – 26,6 proc. Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau tai žinančių gyvena tik su tėčiu – 50,0 proc. nei tik su mama ir seneliais – 17,9 proc. 50,5 proc. respondentų nežino, kad naminiai gyvūnai gali susargdinti odos ligomis. Daugiau to nežinančių mergaičių – 54,0 proc. nei berniukų – 47,0 proc. Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 12-13 metų – 54,3 proc. nei 10-11 metų – 44,5 proc. Lyginant pagal šeimos statusą, daugiau nežinančių, kad naminiai gyvūnai gali susargdinti virškinamojo trakto ligomis, tik su mama gyvenančių – 63,1 proc. nei gyvenančių tik su

tėčiu – 22,7 proc. 45,8 proc. respondentų žino, kad naminiai gyvūnai gali pagydyti. Daugiau tai žinančių mergaičių – 50,2 proc. nei berniukų – 41,3 proc. 62,9 proc. respondentų žino, kad naminiai gyvūnai gali padėti atsigauti po sunkių ligų, netekčių. Daugiau tai žinančių mergaičių – 70,2 proc. nei berniukų – 55,5 proc., gyvenančių šeimoje, kur du vaikai – 65,8 proc. nei kur trys – 56,8 proc. I. Jurenko, G. Šurkienės ir bendraautorių tyrime, nustatyta, kad 26 proc. vaikų žino, jog naminiai gyvūnai gali užkrėsti kirmėlėmis, tai žino 29 proc. mergaičių ir 24 proc. berniukų. Kad naminiai gyvūnai gali susargdinti odos ligomis, žino tik 20 proc., o užkrėsti pasiutlige – 45 proc. [26].

Nagrinėjant tyrimo rezultatus, matyti, kad vaikų žinios apie kambarinių augalų įtaką jų sveikatai ir savijautai yra nepakankamos. 64,4 proc. mokinių teigia, kad nežino, kokią įtaką sveikatai daro kambariniai augalai. Taip manančių berniukų – 64,6 proc. ir mergaičių skaičius panašus – 64,2 proc. 55,1 proc. respondentų žino, kad kambariniai augalai gali sukelti alergiją. Daugiau žinančių mergaičių – 63,4 proc. nei berniukų – 46,6 proc. Lyginant pagal amžiaus grupes, daugiau 14-15 metų – 60,3 proc. nei 12-13 metų – 50,8 proc., daugiau žino tie vaikai, kurie auga vieno vaiko šeimose – 64,9 proc. nei augančių trijų vaikų šeimose – 46,3 proc. ir su seneliais gyvenantys vaikai – 80,0 proc. nei su abiem tėvais ir seneliais – 46,7 proc. Kad kambariniai augalai gali sukelti astmą, nežino daugiau 12-13 metų – 53,0 proc. nei 14-15 metų – 45,7 proc. Taip pat, kur auga du vaikai – 51,9 proc. nei kur auga vienas vaikas – 39,3 proc. ir gyvenančių tik su tėčiu – 63,6 proc. nei gyvenančių su seneliais – 26,7 proc. Kad kambariniai augalai gali pagydyti, žino daugiau 10-11 metų – 60,2 proc. nei 12-13 metų – 50,0 proc. Apie kambarinių augalų galėjimą raminti žmogų daugiau nežino 10-11 metų – 40,6 proc. nei 12-13 metų – 32,7 proc. 69,0 proc. respondentų žino, kad kambariniai augalai gali suteikti jaukumo. Daugiau tai nurodžiusių mergaičių – 78,3 proc. nei berniukų – 59,5 proc. Apie kambarinių augalų galėjimą stiprinti imunitetą daugiau to nežino tie vaikai, kurie auga dviejų vaikų šeimose – 60,6 proc. nei augančių keturių ir daugiau vaikų šeimose – 48,8 proc. Deja tyrimų, susijusių būtent su vaikų žiniomis apie kambarinių augalų įtaką jų sveikatai ir savijautai nėra rasta nei Lietuvos mokslinėje literatūroje nei užsienio.

9. IŠVADOS

1. Didžioji dalis mokinių turi naminių gyvūną. Naminių gyvūnų paplitimas apklaustųjų šeimose skiriasi pagal mokinių lytį, klasę, gyvenamąją vietą. Daugiausia vaikų auginama šunį arba katę. Nustatytos sąsajos tarp gyvūno turėjimo ir mokinių lyties bei amžiaus. Dauguma apklaustųjų auginama kambarines gėles. Kambarinių augalų auginimas susijęs su mokinių lytimi, klase, gyvenamąja vieta.
2. Vaikų elgesys su naminiu gyvūnu iš dalies rizikingas: vaikai su jais miega, juos bučiuoja, leidžia gyvūnams ėsti iš savo lėkštės, glosto svetimus gyvūnus. Mokinių rizikingas elgesys su gyvūnu susijęs su lytimi, klase, gyvenamąja vieta.
3. Naminiai gyvūnai daugumai apklaustųjų daro teigiamą įtaką vaikų savijautai ir sveikatai. Teigiama įtaka susijusi su apklaustųjų lytimi, šeimos statusu, vaikų skaičiumi šeimoje, laimingumu, draugų turėjimu.
4. Vaikų žinios apie naminių gyvūnų ir kambarinių augalų įtaką jų sveikatai ir savijautai yra nepakankamos: nemaža dalis apklaustųjų nežino, kokia daroma įtaka sveikatai, kad gyvūnai gali susargdinti odos, virškinamojo trakto ligomis, augalai - sukelti astmą, stiprinti imunitetą.

10. REKOMENDACIJOS

1. Švietimo ir mokslo ministerijai papildyti Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos skyrius “Veikla ir poilsis” ir “Asmens ir aplinkos švara” informacija apie naminių gyvūnų įtaką žmogaus sveikatai.
2. Mokyklų visuomenės sveikatos specialistams mokinių sveikatos stiprinimo metu aptarti temas, susijusias su saugiu gyvūnų ir augalų auginimu namuose.

11. LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Vaikų psichikos sveikata. Valstybinis psichikos sveikatos centras. 2014. Prieiga internete: http://www.vpsc.lt/images/stories/lankstinukai/vaiku%20sveikata_leidinukas.pdf (Žiūrėta: 2017.01.15)
2. Izokaitis. M., Liuima. V., Stonienė L., Vitkūnienė O. Psichikos sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo vaikams, turintiems psichikos, elgesio ir emocijų sutrikimų, Lietuvoje apžvalga. Visuomenės sveikata. 2015, 3(70): 18-28. Prieiga internete: [http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2015.3\(70\)/VS%202015%203\(70\)%20LIT%20A%20Psichikos%20sveikatos%20prieziura.pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2015.3(70)/VS%202015%203(70)%20LIT%20A%20Psichikos%20sveikatos%20prieziura.pdf) (Žiūrėta: 2017.01.15)
3. Higienos institutas. Sveikatos informacijos centras. Lietuvos gyventojų sergamumas apskrityse ir savivaldybėse. 2014: 5, 40-41. Prieiga internete: <http://www.hi.lt/lt/lietuvos-gyventoju-sergamumas-apskrityse-ir-savivaldybese.html> (Žiūrėta: 2017.02.12)
4. Higienos institutas. Sveikatos informacijos centras. Lietuvos gyventojų sergamumas apskrityse ir savivaldybėse 2005, 2008, 2011, 2013 m. Vilnius, 2014: 5-10.
5. Švietimo ir mokslo ministerija. Švietimo problemos analizė. Mokinių sveikata: kaip ją išsaugoti? 2015. Nr.11 (135). Prieiga internete: https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/Mokiniu-sveikata_2015%20Nr11.pdf (Žiūrėta: 2017.02.12)
6. Diomšina B. Vaikų ir paauglių nerimo sutrikimai. Vilnius, 2009: 17 p.
7. Higienos institutas. Sveikatos informacijos centras. Lietuvos vaikų visuomenės sveikatos būklės pokyčiai ir netolygumai. 2014: 2, 58-68.
8. Markevičiūtė A., Kalkytė R., Adomaitienė V., Gudienė D., Vėlavičienė D. Paauglių psichikos sutrikimų sąsajos su jų patiriamais psichosocialinio prisitaikymo sunkumais. Medicina. Kaunas, 2007, 43(8): 647-656.
9. Ellickson PL, McGuigan KA. Early predictors of adolescent violence. Public Health, 2000, 90: 566-57.
10. Pūras D., Šumskienė E., Veniūtė M. ir kt. Iššūkiai įgyvendinant Lietuvos psichikos sveikatos politiką. Vilniaus universitetas, 2013. Prieiga internete: <http://naujienos.vu.lt/wp-content/uploads/2014/03/issukiai-igyvendinant-Lietuvos-psichikos-sveikatos-politika.pdf> (Žiūrėta: 2017.01.15)
11. Davidonienė O., Adlienė R., Čepulytė A., Čižauskaitė R. Vaikų psichikos sveikatos problemos, prioritetai ir veiksmai. Nacionalinės sveikatos tarybos metinis pranešimas „Vaikų

- sveikata". Vilnius, 2014: 28-31.
12. Gyvūnų laikymo Kauno mieste taisyklės. (2015, Nr. A-2094) Prieiga internete: <http://www.kaunas.lt/wp-content/uploads/sites/8/2015/07/GYVŪNU-LAIKYMO-KAUNO-MIESTE-TAISYKLES.pdf> (Žiūrėta: 2017.02.12)
  13. Altschiller D. Animal-Assisted Therapy. Oxford: Greenwoon, England. 2011: 3-39.
  14. Therapy Dogs International (TDI). Prieiga internete: <http://www.tdi-dog.org/About.aspx?Page=Information+for+Facilities> (Žiūrėta: 2017.02.12)
  15. Kaniterapijos asociacija. Terapinio šuns apibrėžimas. Prieiga internete: <http://www.kaniterapija.eu/?p=493> (Žiūrėta: 2017.02.12)
  16. Paplauskaitė E., Pladas J., Petružytė D. Kontakto su šunimis panaudojimas vykstant socialinės pagalbos procesui. Socialinis darbas. Patirtis ir metodai. 2014, 13 (1): 59-60.
  17. Niri V. These Are the Best Houseplants to Improve Indoor Air Quality, Study Finds. State University of New York, 2016. Prieiga internete: <http://www.sciencealert.com/the-right-houseplants-could-improve-indoor-air-quality-researchers-say> (Žiūrėta: 2017.03.19)
  18. Bongiorno P. Holistic Solutions for Anxiety & Depression in Therapy: Combining Natural Remedies with Conventional Care. 2015: 1-256.
  19. Weatherspoon D. The Perks of Being a Plant Lover. 2016 Prieiga internete: <http://www.healthline.com/health/importance-plants-home#Overview1> (Žiūrėta: 2017.03.19)
  20. Stravinskas P., Lesinskienė S., Šurkienė G. Naminių gyvūnų sąsajos su vaikų psichikos sveikata. Vaikų pulmonologija ir alergologija. 2015, XVIII tomas, 1: 77-81.
  21. Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas (Žin. 2012, Nr. 122-6126). Prieiga internete: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.083EC9CC29FD> (Žiūrėta: 2017.02.12)
  22. Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos. (Žin. 2004, Nr. 80-2839). Prieiga internete: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.6F29EBE400D4> (Žiūrėta: 2017.02.12)
  23. Augintiniai ir sveikata. Kauno miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Prieiga internete: http://www.kaunovsb.lt/tl_files/Failai/Leidiniai/Methodines%20knygeles/Augintiniai%20ir%20sveikata.pdf (Žiūrėta: 2017.02.12)
  24. Jurenko I. Naminiai gyvūnai Visagino miesto mokyklų mokinių aplinkoje ir mokinių žinios apie gyvūnų įtaką vaikų savijautai bei sveikatai. Bakalaurinis darbas. Vilnius, 2012: 9 p.

25. Įsakymas dėl pavojingų šunų įvežimo, įsigijimo, veisimo, dresavimo, prekybos, laikymo ir kovinių šunų bei kovinių ir pavojingų šunų mišrūnų laikymo tvarkos aprašo patvirtinimo. (2013 m. balandžio 15 d. Nr. B1-290). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.446888> (Žiūrėta: 2017.02.12)
26. Šurkienė G., Jurenko I., Kavaliūnas A., Sketerskienė R. Naminiai gyvūnai mokinių aplinkoje, elgesys su naminiais gyvūnais ir mokinių žinios apie neigiamą gyvūnų įtaką vaikų sveikatai. Visuomenės sveikata. 2013, 2(61): 89-95. Prieiga internete: [http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2013.2\(61\)/VS%202013%202\(61\)%200ORIG%20S%20Naminiai%20gyvunai.pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2013.2(61)/VS%202013%202(61)%200ORIG%20S%20Naminiai%20gyvunai.pdf) (Žiūrėta: 2017.02.12)
27. Kreiviniienė B., Vaičekauskaitė R. Papildomoji ir alternatyvioji medicina Lietuvoje: reglamentavimas ir neįgalius vaikus auginančių šeimų poreikiai. Visuomenės sveikata. 2014, priedas Nr.1: 11p. Prieiga internete: <http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2014.priedas1/Vs%202014%20Priedas%20Nr1%20LIT%20A%20Alternatyvioji%20medicina.pdf> (Žiūrėta: 2017.02.12)
28. Lietuvos medicinos biblioteka. Gyvūnų terapija. 2012. Prieiga internete: <https://lmbtau.wordpress.com/2012/05/04/gyvunu-terapija/> (Žiūrėta: 2017.02.12)
29. Sams M. J., Fortney E. V., Willenbring S. Occupational therapy incorporating animals for children with autism: A pilot investigation. American Occupational Therapy Association, 2006, 60: 268–274.
30. Terapeutai be baltų chalātų. lsveikata.lt, 2014 m. Prieiga internete: <http://lsveikata.lt/is-gyvenimo/terapeutai-be-baltu-chalatu-1780> (Žiūrėta: 2017.02.12)
31. Daščiorienė R. 11-13 m. neįgalių vaikų teigiamų emocijų ugdymas, atliekant fizinius pratimus kartu su šunimis. Magistro baigiamasis darbas. Kaunas, 2012: 15-21.
32. Silkwood-Sherer D.J., Killian C.B., Long T.M., Martin K.S. (2012). Hippotherapy-an intervention to habilitate balance deficits in children with movement disorders: a clinical trial. Journal of Physical Therapy. 2012, 92: 707-717.
33. Delfinų terapijos centras. Delfinų terapija - kas tai? Prieiga internete: <http://muziejus.lt/lt/paslaugos/delfinu-terapijos-centras> (Žiūrėta: 2017.02.12)
34. Lietuvos medicinos biblioteka. Delfinų terapija: nesavanaudiškas žaidimas, suteikiantis sveikatos. 2012 m. Prieiga internete: <https://lmbtau.wordpress.com/2012/05/11/delfinu-terapija-nesavanau%C2%ADdiskas-zaidimas-suteikiantis-sveikatos/> (Žiūrėta: 2017.02.12)

35. Williamson C. Dolphin Assisted Therapy: can swimming with dolphins be a suitable treatment? *Developmental Medicine & Child Neurology*. 2008, 50(6):
36. Kreivinienė B., Rugevičius M. Delfinų terapija Lietuvos jūrų muziejuje. Klaipėdos universiteto leidykla. 2009: 1-54.
37. LR sveikatos apsaugos ministro 2013 m. balandžio 15 d. įsakymas Nr. V-374 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 133:2013 „Delfinariumuose teikiamos psichoemocinio ir fizinio lavinimo paslaugos. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“.
38. Žalienė O., Kreivinienė B. Delfinų terapija Lietuvos ir tarptautiniame kontekste: mokslinis įdirbis ir reglamentavimas. Po muziejaus burėmis. 2015: 68-69. Prieiga internete: <https://ec.europa.eu/epale/sites/epale/files/2014-epale-lt-00098.pdf> (Žiūrėta: 2017.02.12)
39. Lietuvos HN 21:2011 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 2011, Nr. V- 773: 4-11. Prieiga internete: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2581A7005CA7> (Žiūrėta: 2017.02.12)
40. Įsakymas dėl gyvūnų laikymo Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje taisyklių tvirtinimo. (TAR, 2013, Nr. 02567) Prieiga internete: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/SAV.506602> (Žiūrėta: 2017.02.12)
41. HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 2016, Nr. V- 93: 6-13.
42. Gyvūnų apsaugą reglamentuojantys teisės aktai. Prieiga internete: <http://www.sos-gyvunai.lt/lt/teisine-apsauga/teises-aktai/> (Žiūrėta: 2017.02.12)
43. Žygelis T. Magistro baigiamasis darbas. Panevėžio mokyklų 5-10 klasių mokinių sveikatos žinių poreikis. 2010: 18, 21, 36-40.
44. Gėlės interjere - interjerų charakteristika. Prieiga internete: <http://www.sodasirdarzas.lt/geles/geles-interjere-interjeru-charakteristika/> (Žiūrėta: 2017.02.12)
45. Olšauskas A. M., Olšauskaitė-Urbonienė R., Rimkus A. Vaistiniai, aromatiniai ir prieskoniniai augalai gyvenamojoje aplinkoje. 2014, 1(11): 194–200. Prieiga internete: http://www.krastotvarka.vhost.lt/documents/2014_22.pdf (Žiūrėta: 2017.02.12)
46. Kuo naudingi bazilikai. Sveikata.lt, Prieiga internete: <http://sveikata.tv3.lt/straipsnis/kuo-naudingi-bazilikai-1978> (Žiūrėta: 2017.03.12)

47. Rozmarinas: nauda sveikatai, grožiui, panaudojimo būdai ir skanios rozmarinų arbatos receptas. Sveika.lt, Prieiga internete: <https://sveika.lt/rozmarinas-nauda-sveikatai-groziui-panaudojimo-budai-ir-skanio-rozmarinu-arbatos-receptas/> (Žiūrėta: 2017.03.12)
48. Kambarinės gėlės ir alergija. Sveikata.lt, Prieiga internete: <http://sveikata.tv3.lt/straipsnis/kambarines-geles-ir-alergija-193> (Žiūrėta: 2017.02.12)
49. Horticultural Therapy. American Horticultural Therapy Association. Prieiga internete: <http://www.ahata.org/horticultural-therapy> (Žiūrėta: 2017.03.19)
50. Constitution of the World Health Organization. 1946: 1-18.
51. Proškuvienė R. Sveikatos ugdymo įvadas. Vilnius, 2004: 18 p.
52. Vaikų emocinės gerovės stiprinimo tarpinstitucinio mechanizmo rekomendacijos. Valstybinis psichikos sveikatos centras. Vilnius, 2016: 3, 12 p.
53. Aleksejevaitė D., Paulauskienė N., Sabaliauskienė D., Žeromskienė D. Metodinės rekomendacijos. Sveikatos priežiūros mokykloje įgyvendinimo vadovas. Vilnius, 2011: 4 p. Prieiga internete: http://www.smlpc.lt/media/file/Skyriu_info/Methodine_medziaga/vaiku_sveikata/SVEIKATOS%20PRIEZIUROS%20MOKYKLOJE%20IGYVENDINIMO%20VADOVAS.pdf (Žiūrėta: 2017.02.12)
54. Tyrimo ataskaita. Sveikos gyvensenos ugdymas mokyklose. Vilnius, 2007: 88-104.
55. Gudžinskienė V. ir Česnavičienė J. Sveikos gyvensenos ugdymo įgyvendinimas 5-8 klasių mokinių požiūriu. Socialinis darbas. 2013, 12(2): 319-329.
56. Gudžinskienė V. ir Česnavičienė J. 5-8 klasių mokinių sveikos gyvensenos žinios, įgūdžiai ir įpročiai, taikant informacijos- motyvacijos- įgūdžių modelį. Socialinis darbas. 2014, 13(2): 167-178.
57. Javtokas Z. Sveikatos stiprinimo konspektas. Vilnius, 2009: 5-10.
58. Sveikata visiems XXI amžiuje. Pagrindiniai PSO visuomenės sveikatos priežiūros principai Europos regione. LR sveikatos apsaugos ministerija, 2008: 26, 41 p.
59. Kreiviniene B., Zukhbaya N., Aširovienė L. Kaniterapijos užuomazgos Lietuvoje: vieno atvejo studija. 2014, 3: 109-122. Prieiga internete: <http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/887/pdf> (Žiūrėta: 2017.03.12)
60. Barker S. B., Knisely J. S., McCain N. L. ir kt. Exploratory Study of Stress-Buffering Response Patterns from Interaction with a Therapy Dog. Anthrozoos 2010, 23(1): 79–91.
61. Moore E. G. J., Hlava T., Garcia S. L., Brem S. Ever Try Teaching a Dog To Read? Implicit

- Theories of Reading Ability. *Anthrozoos* 2013, 26(3): 381-393.
62. Ensminger J. J. *Service and Therapy Dogs in American Society: Science, Law and the Evolution of Canine Caregivers*. USA: Springfield, 2010: 5-119.
  63. Augintiniai teigiamai veikia vaikus. 2009. Prieiga internete: http://www.dw.com/ru/немцы-убеждены-что-домашние-животные-позитивно-вливают-на-детей/a-4580062?maca=rus-yandex_new_politics-320-xml (Žiūrėta: 2017.03.12)
  64. Guerino MR, Briel AF, Araujo Md. Hippotherapy as a treatment for socialization after sexual abuse and emotional stress. *Department of Physical Therapy, Brazil*, 2015: 959-962.
  65. Rutkienė J., Straubergaitė L., Baranauskienė J., Savenkovienė A. Jojimo terapijos poveikis autizmu sergančio vaiko psichomotorinės raidos kaitai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*. 2012, 1(34): 210-217.
  66. Kreiviniene B., Vaičekauskaitė R. Delfinų terapijos poveikis šeimos, auginančios vaiką su negalia, vidinei darnai. *Sveikatos mokslai*. 2010, 5: 3544-3547.
  67. Vaičekauskaitė R., Kreiviniene B. Šeimos, auginančios vaiką su negalia, socialiniai edukaciniai poreikiai po delfinų terapijos. *Sveikatos mokslai*. 2011, 7: 27-28.
  68. Horticultural Therapy. *American Horticultural Therapy Association*. Prieiga internete: <http://www.ahta.org/horticultural-therapy> (Žiūrėta: 2017.03.19)
  69. Sanchez J., Diez S., Cardona R. Pet avoidance in allergy cases: Is it possible to implement it? *Biomedica*. 2015, 35(3): 357-62.
  70. Imties dydžio skaičiuoklė. Prieiga internete: <http://www.surveysystem.com/sscalc.htm> (Žiūrėta: 2016.11.11)
  71. Mathers M., Canterford L., Olds T., Waters E., Wake M. Pet ownership and adolescent health: Cross-sectional population study. *Journal of Paediatrics and Child Health*. Australia, 2010, 46(12): 729-735.
  72. LR švietimo ir mokslo ministro 2016 m. spalio 25 d. įsakymu patvirtinta Nr. V-94. Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa.

12.PRIEDAI

Anketa

Gerb. Mokinij,

Vilniaus Universiteto Medicinos fakulteto Visuomenės sveikatos instituto mokslininkai atlieka tyrimą, kurio tikslas- įvertinti mokinių žinias apie naminių gyvūnų ir kambarinių augalų įtaką vaikų savijautai bei sveikatai. Maloniai prašome dalyvauti tyrime ir atsakyti į anketos klausimus. Anketa yra anoniminė, savo vardo ir pavardės nurodyti nereikia.

Labiausiai priimtino atsakymo variantą pažymėk **X** jam skirtoje vietoje arba, kur reikia, įrašyk savo atsakymą.

Dėkojame už dalyvavimą tyrime.

1. Tu esi:

- Berniukas   Mergaitė

2. Koks Tavo amžius? (Pasirink tinkamą intervalą)

- 10-11 metų   12-13 metų   14-15 metų

3. Kurioje klasėje mokaisi? (Įrašyk)

.....

4.Tu gyveni:

- Su abiem tėvais (globėjais)   Tik su mama   Tik su tėčiu   Su seneliais   Su abiem tėvais ir seneliais   Tik su mama ir seneliais   Tik su tėčiu ir seneliais

5.Kiek vaikų Tavo šeimoje?

- 1 (tik aš)   2   3   4 ir daugiau

6.Kur gyveni?

- Name   Bute   Nuomojamame bute

7. Kaip Tu jautiesi galvodamas (-a) apie dabartinį gyvenimą?

- Jaučiuosi labai laimingas (-a)   Jaučiuosi pakankamai laimingas (-a)
 Nesijaučiu laimingas (-a)   Esu visiškai nelaimingas (-a)

8.Ar turi draugų (-ių)?

- Turiu vieną   Turiu keletą   Turiu daug   Visai neturiu

9.Ar namuose laikai naminių gyvūnų? (Jei ne, pereik prie 21 klausimo)

- Taip   Ne

10. Kiek Tau buvo metų, kai namuose atsirado gyvūnas? (Įrašyk)

.....

11. Kokį naminį gyvūną laikai?

Šuniuką   Kačiuką   Žuvytes   Jūrų kiaulytę   Triušį

Kita (įrašyk).....

12. Kaip naminis gyvūnas atsirado Jūsų namuose?

Padovanojo   Nupirko tėvai   Pats įsigyjau   Radau pasimetusį (priglaudžiau)

13. Kas prižiūri gyvūną?

Aš pats   Tėvai   Sesės, broliai   Seneliai   Visa šeima

14. Ar naminis gyvūnas paskiepytas?

Taip   Ne   Nežinau

15. Kaip elgiesi su naminiais gyvūnais? (Kiekvienoje eilutėje pasirink tinkamą variantą)

Miegi su naminiu gyvūnu	☐ Taip	☐ Kartais	☐ Ne
Lieti svetimus gyvūnus	☐ Taip	☐ Kartais	☐ Ne
Bučiuoji naminius gyvūnus	☐ Taip	☐ Kartais	☐ Ne
Leidi ėsti (valgyti) iš savo lėkštės	☐ Taip	☐ Kartais	☐ Ne
Leidi Tave kandžioti, draskyti	☐ Taip	☐ Kartais	☐ Ne
Muši naminį gyvūną	☐ Taip	☐ Kartais	☐ Ne
Nekenti naminio gyvūno	☐ Taip	☐ Kartais	☐ Ne
Rūpiniesi naminio gyvūno higiena, švara	☐ Taip	☐ Kartais	☐ Ne
Žaidi, kaip su geriausiu draugu	☐ Taip	☐ Kartais	☐ Ne

16. Ar atsiradus naminiam gyvūnui namuose pasikeitė gyvenimo ritmas (rutina)?

Taip, į gerąją pusę   Nepastebėjau   Ne, nepasikeitė   Pablogėjo

17. Tavo nuomone, kokią įtaką naminis gyvūnas daro Tavo sveikatai?

Teigiamą   Neigiamą   Nedaro jokios įtakos   Nežinau

18. Naminiai gyvūnai Tavo namuose:

Tave myli ir Tu juos (ji) myli   Daro Tave laimingesniu

Tai Tavo tikras draugas   Su juo ilgai būni lauke ir pailsi

Neleidžia jaustis vienišam   Stiprina Tavo sveikatą

19. Ar Tavo naminis gyvūnas buvo Tave sužeidęs, apdraskęs?

Taip, keleta kartų   Ne, niekada   Nepamenu

20. Ar su naminiu gyvūnu jautiesi geriau nei be jo?

Taip, jis mane atpalaiduoja, pralinksmina Nežinau Ne, geriau nesijaučiu

21. Ar žinai, kokią įtaką sveikatai daro naminiai gyvūnai?

Taip, žinau Ne, nežinau

22. Kaip manai, ar naminiai gyvūnai gali: (kiekvienoje eilutėje pasirink tinkamą variantą)

Sukelti alergiją	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Apkandžioti	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Susargdinti pasiutlige	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Užkrėsti kirmėlėmis	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Susargdinti odos ligomis	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Susargdinti virškinamojo trakto ligomis	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Pagydyti	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Padėti atsigauti po sunkių ligų, netekčių	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne

23. Ar augini namuose kambarinius augalus? (Jei ne, pereik prie 25 klausimo)

Taip Ne

24. Kokių kambarinių augalų dažniausiai yra Jūsų namuose?

Vaistinių Prieskoninių Kambarinių gėlių Nežinau

25. Ar žinai, kokią įtaką sveikatai daro kambariniai augalai?

Taip, žinau Ne, nežinau

26. Kaip manai, ar kambariniai augalai gali: (kiekvienoje eilutėje pasirink tinkamą variantą)

Sukelti alergiją	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Susargdinti odos ligomis	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Sukelti astmą	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Pagydyti	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Raminti žmogų	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Atpalaiduoti	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Suteikti jaukumo	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Stiprinti imunitetą	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne
Gerinti sveikatą	☐ Taip	☐ Nežinau	☐ Ne

27. Tavo nuomone, kambariniai augalai turi daugiau naudos, ar žalos žmogui?

Žinoma, naudos Nežinau Daugiau žalos nei naudos